

LOVEC

XLV. LETNIK ŠT. 12 MAREC 1963

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Foto V. Černe

Gojitev srnjadi v novi luči

Nadaljevanje in konec.

III. Bodoči razvoj srnjadi.

1. Zakaj naša dosedanja gojitev srnjadi s puško ni bila uspešna? Kdor je prejšnja izvajanja temeljito bral in premislil, je moral spoznati, da naš dosedanji način gojitve s puško pri srnjadi ni mogel uspeti in to tem manj, čim bolj dosledno se je izvajal. Kvaliteta je navzlic gojitvenemu odstrelu upadala.

Naslednji primer naj to še enkrat razjasni:

Predpostavljamo, da je nek upravitelj lovišča prevzel večje lovišče s staležem srnjadi, ki je bilo biološko popolnoma v redu, to je, da je bila gostota normalna (optimalna), spolno razmerje 1:1, razčlemba po starostnih razredih pravilna ter, da je imela vsa srnjad vse znake dobre dedne zasnove. Zato je bila srnjad zdrava in glede na starost primerno razvita. Če nadalje predpostavimo, da je bila izguba na mladitvi iz raznih razlogov znatna tako, da je znašal prirastek le $\frac{2}{3}$ spomladanskega staleža srn, torej $\frac{1}{3}$ celotnega staleža srnjadi in če predpostavimo še, da je upravitelj lovišča glede na

svoje izkušnje in veliko zanimanje za lovišče, res poznal številčno in po strukturi svojo srnjad, je odgovor na vprašanje, kakšen bi bil po dosedanjih gojitvenih načelih odstrel v lovišču, s 100 kosi srnjadi v strukturi po sliki 2, nekako tale:

Ker je bil stalež v vsakem pogledu biološko zdrav in dober, ni imel nobenih gumbarjev. Vsi srnjaki enoletniki so bili normalno razviti, prav tako tudi vsi dve do štiri letni srnjaki. Spadali so zato v razred »a«. Samo dva srnjaka teh letnikov (kar pomeni pri tako idealnem staležu že veliko) sta pripadala zaradi poškodb na čelnih nastavkih ali spolovilih k razredu »b« in sta spadala zato v gojitveni odstrel. Po dosedanjih načelih gojitvenega odstrela bi zato odstrelili 6 srnjakov 5 do 7 letnih po sliki 2 in oba poškodovana srnjaka mlajših letnikov. Ker so bile tudi srne zdrave in dobro razvite, ni bilo mladitve, ki bi jih bilo treba odstreliti. Da pa se v lovišču obdrži spolno razmerje 1:1 se je odstrelilo še 8 srn, s čimer bi bil izvršen celoten odstrel v skupnem številu 16 kosov, torej polovica letnega prirastka. Kako hitro pa narašča gostota, če zajema odstrel samo polovico prirastka, je razvidno iz tabele v prejšnjem članku.

Če se torej pri zdravem in dobrem staležu odstrele poleg zrele srnjadi samo oni kosi, ki so po dosedanjih načelih potrebni za odstrel, mora nujno tudi ob SR 1:1 gostota naraščati in zato upadati kvaliteta srnjadi.

Ob spoznanju teh dejstev je jasna tudi vrednost dosedanje gojitve srnjadi s puško, posebno še, če upoštevamo njeno temeljno pravilo, da se mora vsak dober in normalno razvit mlad srnjak čuvati in je odstrel takega srnjaka velika napaka. Prav to temeljno pravilo pa je ob normalni gostoti za zdrav in dober stalež srnjadi posebno nevarno, ker povišuje gostoto, kar vodi k upadanju moči in kvalitete srnjadi. Če pa je kvaliteta srnjadi v lovišču že toliko padla, da je mogoče izvršiti odstrel v višini prirastka od srnjadi, ki je potrebna za odstrel, še vedno ne sme biti odstrel dobrega srnjaka napaka. Kajti, če je v lovišču že toliko za odstrel potrebnih srnjakov, je to znak, da je gostota v lovišču prevelika. V takem primeru pa ne zadošča več odstrel v višini prirastka, marveč je potreben večji odstrel. Če pa za večji redukcijski odstrel ni dovolj srnjakov, ki so potrebni za odstrel, se mora pač poseči po srnjakih II a. Odstrel takega srnjaka je napaka samo tedaj, če so v lovišču še srnjaki II b.

Pri dosedanjih pregledih trofej je bil zato lovec, ki je predložil samo rogovje srnjakov skupine II b ocenjen kot vzoren lovec, lovec pa, ki je predložil tudi rogovje skupine II a pa kot

Foto A. Koprivnikar

lovca dvomljive vrednosti. Če sta oba vestno izvršila odstrel in je drugi uplenjal srnjake II a, ker v lovišču ni imel srnjakov II b, bi moral biti ravno drugi v nasprotju iz dosedanje prakse pohvaljen. Kajti, če je moral zaradi urejanja pravilne gostote in razčlembe po starostnih razredih poseči celo po srnjakih II a, je to znak, da je njegov stalež v redu, medtem ko obstoj večjega števila srnjakov II b v lovišču dokazuje ravno nasprotno.

Uplenitev večjega števila srnjakov, ki so iz goj. razlogov potrebni za odstrel, dokazuje, da je stalež srnjadi slab. Ustvariti stanje, da v lovišču ne bo slabih srnjakov — razen posameznih izjem — mora biti cilj lovca-gojitelja; kajti šele tedaj bomo lahko govorili, da je lovišče negovano in tudi o dobrem lovcu gojitelju.

Odstrelni načrt se bo zato v bodoče oziral na posamezno žival, na njeno zasnovo, zdravje in možnost razvoja šele v drugi vrsti, primarno se bo moral ozirati na celotno populacijo srnjadi in njeno vključitev v biocenozi.

2. Celotna gojitev srnjadi v bodočnosti.

Kakšna naj bo celotna gojitev srnjadi s puško v bodočnosti? Cilj je jasen: Stalež srnjadi naj bo biološko pravilen in zdrav. Ta cilj pa dosežemo, če izpolnimo naslednje 4 zahtevke, ki so naštet v vrstnem redu po svoji pomembnosti:

1. Ohraniti moramo optimalno gostoto z vsakoletnim odstrelom v višini prirastka, da bo stalež srnjadi pravilno vključen v pokrajinski organizem. Če je gostota že presegla optimalno višino, je treba stalež zreducirati na optimalno gostoto. Za optimalno gostoto se ne more navesti nekega določenega števila. Pod optimalno gostoto se razume ono število srnjadi, pri kateri se ne pojavljajo bolezni, nenormalnosti rogovja ali sicer slab telesni razvoj in sta povprečna teža srnjadi in razvoj rogovja za tamošnje razmere dobra;

2. Ohraniti moramo v lovišču SR 1:1 z odstrelom srnjadi obeh spolov;

3. Ohraniti moramo v lovišču tudi naravne razčlembe po starostnih razredih, če je prirastek višji od enega, ki je služil kot podlaga pri preračunavanju (slika 2), mora biti odstrel zaradi pravilne razčlembe po starostnih razredih večji v prvi vrsti odstrel mladičev;

4. Pri izpolnjevanju teh zahtevkov pa mora zajeti odstrel vedno v obeh spolih in v vseh starostnih razredih slabe, bolne in nenormalno razvite živali.

Sedanje slabo stanje mnogih srednjeevropskih lovišč je posledica motenega biološkega ravnotežja v teh kultiviranih pokrajinah, torej posledica iztrebljenja velikih roparic. S tem so bili izločeni naravni regulatorji staleža srnjadi v biocenozi, ki je po svoji razmnoževalni potenciali sposobna prenašati znatne izgube. Srnjad je zato izgubila v biocenozi svojo protiutež. Posledica tega je bila naraščanje gostote in s

tem upadanje povprečne moči, pa tudi upadanje odpornosti proti raznim boleznim. Ta nedostatek pa mora odpraviti lovec namesto naravnih regulatorjev, ki jih ni več.

Velike roparice urejajo v prvi vrsti populacijo srnjadi številčno v duhu biocenotskega pravila o maksimumu in minimumu. Šele v tem okviru so te vršile selekcijo po stanju posamezne živali. Če hoče lovec polno izpolniti funkcijo naravnih regulatorjev, mora upoštevati ta vrstni red, pri čemer pa mora paziti, da se ohrani tudi naravna razčlemba srnjadi po starostnih razredih, kakršna vlada v biocenozi, v katero lovec ne posega.

Ob upoštevanju teh zahtevkov in ob pridržavanju vrstnega reda ostanejo razna vprašanja, ki so v preteklih letih razburjala lovce, brezpredmetna. Tako na primer vprašanje gumbarjev. Veliko so o gumbarjih pisali, še več govorili, če nima gumbar vendarle dobre dedne zasnove in če iz gumbarja vendarle ne postane dober srnjak. Gotovo je, da ostane gumbar samo v zelo redkih primerih vse življenje gumbar, ter nastavi pozneje, če ne prav dobro, pa vsaj dobro rogovje. Gotovo je tudi, da je tvorba gumbov pri enoletniku posledica nekih ovir v mladostnem razvoju. Dejstvo pa je tudi, da se tak oviran razvoj v mladosti ne da več pozneje popraviti. Ne da bi raziskovali vzroke teh ovir v mladostnem razvoju, lahko označimo gumbarje kot slabše zastopnike enoletnikov. In ker je treba odstreliti ca. $\frac{1}{3}$ enoletnikov (po sliki 2), spadajo v prvi vrsti v odstrel vsi gumbarji.

Če je gumbarjev več kot $\frac{1}{3}$ enoletnih srnjakov, je znak, da je gostota že daleč preko optimalne gostote. V takem primeru se mora nujno izvršiti redukcijski odstrel. Odstreliti je treba vse gumbarje, tudi vse one preko $\frac{1}{3}$ enoletnikov. Mimo tega pa je treba izvršiti večji odstrel tudi na ž. srnjadi, kajti ta vpliva na prirastek, ki ga je treba znižati. S samim redukcijskim odstrelom vseh gumbarjev pa problema gumbarjev ne bomo rešili, če bomo dopustili, da bo gostota še nadalje prevelika ali če bo še celo naraščala,

Pod gumbarji razumemo vedno le najmanj eno leto stare srnjake, ki so nastavili že svoje prvo pravo rogovje, ne pa srnjačkov-mladičev, ki dobe v septembru ali v oktobru tudi že svoje prve rožičke brez venca in ki jih lahko, če so dobro razviti, zamenjamo s slabim gumbarjem enoletnikom tako, da padejo včasih v jeseni zaradi zamenjave najboljši srnjački-mladiči kot dozdevni gumbarji. Odstrel gumbarjev naj bi se zato izvršil do konca avgusta, ker tedaj taka zamenjava ni mogoča.

Prav tako pa bodo brezpredmetna vprašanja, katere nenormalnosti v rogovju so dedne in katere ne in katere nenormalne srnjake je treba zato odstreliti in katere ne. Če je stalež

srnjadi v redu, to je, če je biološka struktura in gostota pravilna, se pojavljajo nenormalnosti v rogovju kot posledica poškodb, ki pa so relativno redke. Ker se morajo odstreliti srnjaki v vseh starostnih razredih, naj se zato v prvi vrsti odstrelje tako nenormalni srnjaki. Če pa se pojavljajo v lovišču v večjem številu srnjaki z nenormalnim rogovjem, je to znak prevelike, za srnjad že škodljive gostote. Ker pa je v takem primeru potreben večji odstrel, naj se vsi srnjaki II b odstrelje brez številčne omejitve. Vendar naj se ta večji odstrel ne računa pri odstrelu drugih starostnih razredov. Kajti pri preveliki gostoti, ki je imela za posledice že nenormalnosti v rogovju, ne zadošča več odstrel v višini prirastka. Nasprotno, povečati je treba odstrel tudi v drugih starostnih razredih in ž. srnjadi, da se vzpostavi v lovišču optimalna gostota, pravilno SR in pravilna razčlemba po starostnih razredih.

Številčno planiranje odstrela, podeljeno na spole in starostne razrede, se določa po gostoti, po splošnem stanju in notranji razčlembi celotnega staleža srnjadi, odstrel pa se izvršuje po stanju posamezne živali, pričenši pri slabotnejši.

S tem pa dobiva odstrelni načrt popolnoma nov pomen. Do sedaj je bil v bistvu neka številčna omejitev zaradi zaščite divjadi. Njegovo izhodišče je bil spomladanski stalež, ki je bil ocenjen včasih bolje, včalih slabše. Po teh statističnih podatkih je bil nato mnogokrat določen prirastek ne oziraje se na dejansko stanje in razvoj staleža. Taka statistična obravnava pa ni v skladu z dinamičnim bistvom naravne življenjske skupnosti. Če hočemo doseči zdrav stalež srnjadi in ga tudi ohraniti, mora biti odstrelni načrt dinamičen, ki se ravna po stanju in dinamiki populacije srnjadi. Kako naj se to v praksi doseže?

Če je nek stalež srnjadi v vsakem pogledu tako glede gostote, spolnega razmerja, razčlemba po starostnih razredih, zdravju in moči v redu, se oblovi, kakor je razvidno iz slike 2. Ugotoviti pa je vsekakor treba, če dejanski prirastek ustreza prirastku, ki je služil kot podlaga odstrelnem načrtu (po sliki 2). Če je manjši, je pač treba odstrel znižati, če je večji, zvišati. Zvišanje odstrela naj zajame v prvi vrsti oba najmlajša starostna razreda, posebno razred mladičev. Če stalež srnjadi ni idealen, ga je treba popraviti. Popravi se glede spolnega razmerja in starostne razčlemba na ta način, da se nekaj let ob enakem odstrelu odstrelje več srnjadi onih razredov, ki so prekomerno zastopani, razredov, ki jih je premalo, pa manj in sicer toliko časa, da se ustvari struktura po sliki 2.

V primerih, ko je treba stalež srnjadi zvišati, ne smemo delati napake, da bi zato odstrel srnjadi popolnoma ustavili. S tem bi sicer dosegli hitro zvišanje staleža, zgubili bi pa kontrolo

nad njim. Če bi zato pustili vse mladiče pri življenju, bi dobili tudi zaradi pomanjkanja izbire slabši povprečen material za bodoči stalež srnjadi. V interesu kakovosti je zato priporočljivo, da se zvečanje staleža izvede počasneje ob primerni izbiri. Če hočemo stalež zvečati, se odstrel zmanjša, vendar nikoli ne pod polovico letnega prirastka. Tudi ob tem načinu se doseže zvečanje staleža hitro, kakor nam pokaže tabela III. Seveda se mora tudi v tem primeru vršiti odstrel m. in ž. srnjadi v spolnem razmerju 1:1, da ne poslabšamo spolnega razmerja.

Če je gostota prevelika, nikakor ne zadošča, da odstrelimo tuintam kak kos preko prirastka. Kajti, če se v lovišču že pojavljajo znaki o katerih smo govorili, je verjetno, da se je gostota že povečala na dvojno število optimalne gostote. V takem primeru je nujen poseg v stalež in ni škodljivo, če pade za nekaj let stalež celo pod optimalno gostoto. Kako dolgo traja, da pri letnem odstrelu v višini 150 % prirastka pade stalež na polovico, je razvidno iz tabele VI. Hitrejše znižanje odstrela ob lovsko pravičnem odstrelu skoraj ni mogoče, ker že pri odstrelu v tej višini je treba odstreliti ca. 50 % spomladanskega staleža srnjadi.

Tudi tak redukcijski odstrel mora zajeti vse starostne razrede. Težišče odstrela pa naj leži kakor pri normalnem odstrelu na mlajših letnikih. Izvršiti se mora seveda v spolnem razmerju 1:1.

Tabela IV

Redukcija staleža srnjadi na polovico z letnim odstrelom v višini 150 % prirastka pri spolnem razmerju 1:1 in prirastku v višini $\frac{1}{3}$ celotnega staleža.

1. leto	
spomladanski stalež	100
prirastek	34
poletni stalež	134
odstrel	51
2. leto	
spomladanski stalež	83
prirastek	28
poletni stalež	111
odstrel	42
3. leto	
spomladanski stalež	69
prirastek	23
poletni stalež	92
odstrel	34
4. leto	
spomladanski stalež	58
prirastek	19
poletni stalež	77
odstrel	27
5. leto	
spomladanski stalež	50

Pri vseh odstrelnih načrtih — tako pri biološko zdravem staležu ali pri staležu, ki ga je treba popraviti — je osnova, da upravitelj lovišča pozna stalež po številu, po njegovi strukturi in da pozna tudi dejanski prirastek. Samo tedaj bo načrtovanje odstrela pravilno. Natančno poznavanje teh osnovnih elementov planiranja odstrela pa bo v zeleni praksi zelo redko. Vendar pa je možna psihološko pravilna gojitev, če se zavedamo dinamičnega značaja biocenoze in naravnih zakonov, ki jo obvladajo in če se v praksi tudi po njih ravnamo. Ravnotežje v biocenozi ni namreč fiksno, marveč stalno niha okoli nekega idealnega stanja, o čemer smo že razpravljali pri razlagi biocenotskega pravila o maksimumu in minimumu. To pomeni, da gostota posameznih vrst divjadi v divjini, kjer ne posega človek, ni konstantna, marveč stalno niha. Če gostota narašča, se povečajo napadi naravnih regulatorjev tako, da zopet pade. Če pa je gostota padla, so manjši zopet napadi regulatorjev in se zato gostota zopet dvigne.

Na tem dinamičnem principu mora temeljiti naša bodoča gojitev srnjadi. Četudi smo napravili odstrelni načrt po ocenitvi staleža, se moramo vendarle stalno ravnati po znakih in napotkih, ki nam jih daje stalež sam. Naslednji primer naj to še pojasni:

Upravitelj lovišča je na podlagi svojih ugotovitev po staležu in prirastku določil odstrelni načrt skladno s shemo v sliki 2 in ga je tudi vestno izpolnil. Navzlic temu pa je po nekaj letih upadala teža srnjadi in kvaliteta trofej. Pojavljali so se gubarji, nenormalne in bolne živali; pojavljali so se torej znaki prevelike gostote. Naravna posledica teh ugotovitev je, da je treba takoj zvišati odstrel. Neznatno zvišanje odstrela za ca. 10 % bi bilo v tem primeru brez pomena, ker bi to zvišanje zajelo samo dejanski prirastek. S tem bi se sicer preprečilo nadaljnje zvišanje staleža, ne bi pa dosegli njegovega znižanja, ki je ob teh znakih potrebno. V tem primeru je nujno, da se izvrši redukcijski odstrel po tabeli IV, vendar ne na osnovi očitno prenizkih dosedanjih vrednot, pač pa po novih pravilno ugotovljenih v zadnjih letih. Odstrele naj se v obeh spolih in v vseh starostnih razredih vse živali, ki kažejo znake prevelike gostote, četudi je teh več, kakor naj bi jih odstrelili po načrtu. Odstrel v ostalih starostnih razredih in tudi pri ž. srnjadi pa naj se za isti procent zviša. Odstrel pa mora zajeti vse slabotne mladiče. Če je dalo neko leto zaradi neugodnih vremenskih razmer posebno slab naraščaj, je umestno, da se ta v celoti odstrel.

Če je kak stalež srnjadi v svoji kvaliteti znatno upadel, ne bomo nikoli preveč odstrelili, pač pa brž premalo.

Četudi je zato kako leto padlo preveč srnjadi, je to v skladu z naravno dinamiko v biocenozi. Ko bo stalež ozdravljen, ga ne bo težko

v nekaj letih zopet dvigniti na pravilno stanje. Vendar naj se tudi dviganje izvrši polagoma, ob pravilni izbiri.

V bodoče se zato lovec — upravitelj lovišča ne bo štel za pravega lovca, če ne bo svoje funkcije kot regulator v pokrajini v polni meri izpolnil, če bo dopustil, da stalež srnjadi tako narašča, da kakovost srnjadi zato trpi. Kdor to dopušča je mučitelj divjadi, nima pa tudi nobene pravice, da bi se pritoževal čez nenaravne in škodljive ukrepe gozdarjev in kmetijcev, ker tudi sam ne dela pravilno. Lovstvo pomeni v bodoče, izvajanje bioloških nalog v gospodarstvu narave, ki naj prispevajo k ohranitvi in zdravju celotnega pokrajinskega organizma.

3. Kakšni so izgledi celotne gojitve srnjadi.

Ob zaključku je treba še razmisliti, kakšni so izgledi celotne gojitve srnjadi. Vsak lovec pozna vsaj iz opisov kapitalno srnjad iz vzhodnoevropskih pokrajin. Geološke in klimatske razmere vplivajo prav gotovo, da naša srnjad ni tako močna kakor ona iz vzhodnih pokrajin. Na te razmere pa ne moremo vplivati. Slabo stanje naše srnjadi, posebno pa pojav nenormalnosti, bolezni, parazitov, gumbarjev pa je posledica motenega biološkega ravnotežja. To ravnotežje mora zopet vzpostaviti lovec in če bo dosegel, da bo srnjad tako številčno in po strukturi pravilno vključena v pokrajinski organizem, bodo odstranjeni glavni vzroki, ki so povzročili poslabšanje njene biološke kvalitete. V nasprotju z dosedanjim našo gojitvijo s puško, ne bomo ob celotni gojitvi več odstranjevali simptomov pač pa vzroke slabe kvalitete.

Jasno nam mora biti, da je v naših kultiviranih pokrajinah biološko ravnotežje moteno po človeku tudi že v drugih ozirih (moderna gozdovi brez podrasti itd.). Tudi te motnje niso brez vpliva na našo srnjad. Kajti, če biološko ravnotežje celotnega pokrajinskega organizma ni v redu in je torej organizem bolan, vpliva gotovo to na vse člene tega organizma. Zato s samimi lovskimi ukrepi ne bomo mogli dvigniti kvalitete naše srnjadi na višino, ki jo ima srnjad še v divjini. Razveseljivo pa je, da si zaradi novih spoznanj vedno bolj utira stremljenje, ki jih nudi moderna biologija, da mora biti ves pokrajinski organizem zdrav. Kajti le tedaj bo splošno gospodarjenje v pokrajini uspešno.

Četudi kvaliteta srnjadi ni odvisna samo od lovca, imajo vendarle največji pomen za biološko kvaliteto neke populacije faktorji, ki urejajo njeno harmonično vključitev v celotni organizem in urejajo tudi lastno razčlemba. Lovec se zato ne sme nikoli sklicevati na moteno biološko ravnotežje pokrajine, dokler ni sam polno izpolnil svoje regulatorske funkcije in je s tem sam doprinesel najvažnejši prispevek za biološko zdravje srnjadi.

S tem je razprava zaključena. Pripombe z ozirom na naše razmere, prihodnjič. B. K.

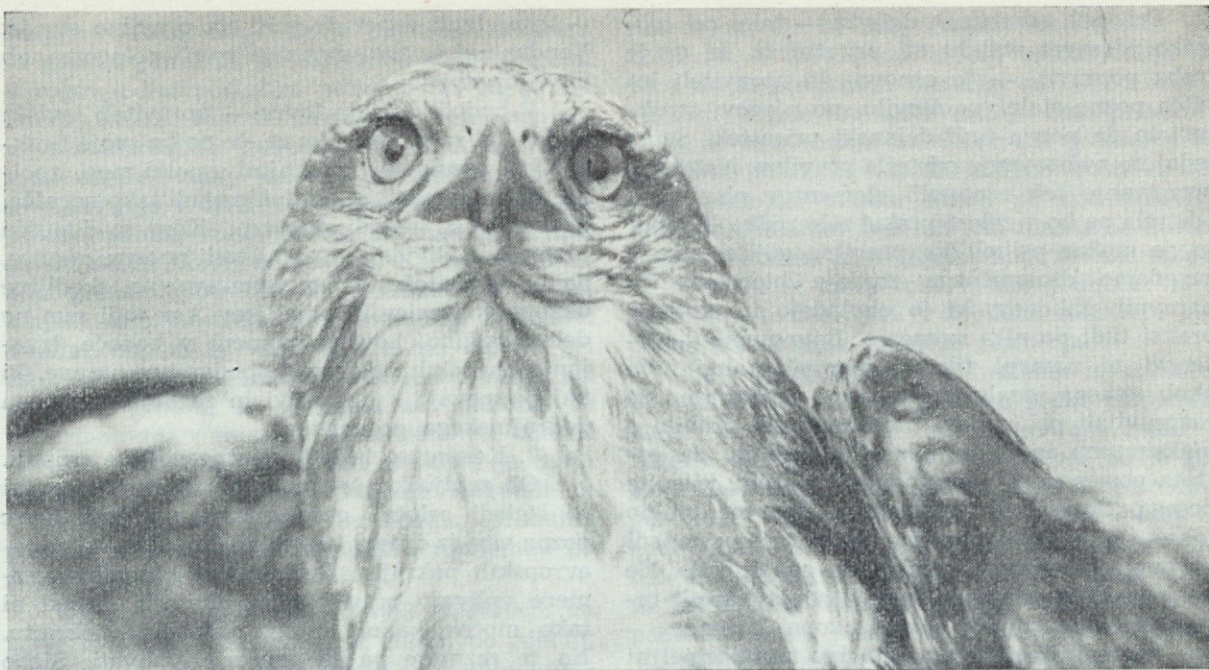

Foto M. M.

ANKETA O KANJI

France Cvenkel

Nadaljevanje in konec.

Znanstvena dognanja

Za dopolnitev ankete o kanji pa se mi ne zdi odveč pogledati tudi, kaj pišejo o njej novejšje knjige in kaj pravijo o njej novejši avtorji.

Po Henzeju je kanja 95 % koristna, za lovstvo pa 5 % škodljiva.

Kragulj in skobec pa sta narobe 5 % koristna, 95 % pa škodljiva.

V Vzhodni Nemčiji sta 1956 izšli knjižici »Greifvogelkunde« (Spoznavanje ujed) in »Der Mäusebussard« (Kanja ali mišar). Prva je predvsem namenjena lovcem za opravljanje lovskih izpitov. Drugo, izpod peresa Manfreda Meldeja je izdala »Die neue Brehmbücherei« in je, kolikor mi je znano, prvo obširnejše delo o kanji sploh. Glede škodljivosti oziroma koristnosti kanje zastopata obe deli enako stališče. Melde na osnovi znanstvenih proučevanj opisuje do podrobnosti njeno življenje, razmnoževanje in prehranjevanje. Na ovitku platnic tega dela je napisano:

Kanja je po zakonu za regulacijo lovstva v Nemški demokratični republiki končno vse leto zaščitena. Od mnogih tako izredno koristnih ptic je kanja z ozirom na njeno prehrano največji zatiralec miši. Zaradi nepoznavanja njenih živlenskih navad pa je bila večkrat namenoma uničevana. Koliko kanj še sedaj postrele, ker jih premalo poznajo.

Pri ugotavljanju prehrane je v obeh navedenih delih v glavnem citiran znani ornitolog Uttendörfer. V 110 kanjih gnezdih, ki jih je kontroliral, je kot plen našel 433 ptic raznih vrst in ca. 10 000 poljskih miši. Torej je na eno kanje gnezdo približno razmerje ptic proti mišim 4 : 900. Med sesavci so kot plen ugotovljene tudi podgane, hrčki, krti, rovke, dalje žabe, kuščarice, kače in posebno razni hrošči, kobilice, dalje tudi deževniki, polži, redko tudi ribe, ostanki veveric, zajcev, kuncev itd. Tudi avtor pripominja, da so bile najdene ptice in večji sesavci v največ primerih odvzeti drugim roparicam ali najdeni mrtvi. V poglavju knjižice, »Der Mäusebussard« — gospodarski pomen kanje, avtor med drugimi piše:

večina ljudi jo označuje kot škodljivo, prav tako vse druge ujede in sove. Z ujetimi kanjami v skopce, v katere so položili kot vabo mrhovino, dokazujejo njeno škodljivost. Zaradi nagnjenja do mrhovine tako postanejo pozimi žrtve mnoge kanje. Vse to brezsmiselno uničevanje gre na račun dejanskega nepoznanja stvari. Ti ljudje si niso svesti odgovornosti nasproti živalskemu in rastlinskemu svetu naše domovine in tudi ne vedo, kakšno škodo s tem povzročajo narodnemu gospodarstvu. Podobno je glede lovne gospodarstva. Zaradi stalnega preganjanja kake vrste živali je človek že večkrat spravil naravo iz ravnotežja. Masovno razmnoževanje škodljivih živali je posledica pamanjkanja njihovih

naravnih zatiralcev. Sedaj uničujejo te škodljivce s kemičnimi in mehaničnimi sredstvi, da zmanjšajo ali odstranijo gospodarsko škodo. Človek si je zaradi svojega nepremišljenega postopanja sam naprtil nepotrebno delo. Prenešeno na kanjo, se pravi: njeno decimiranje pomeni razmnoževanje poljskih miši. Kmetje bi odvrnili morebitne napade na domačo perutnino v hudih zimah s tem, da bi kanjam polagali poginule živali oziroma mrhovino. Če se pa izjemno ugotovi, da se kanja specializira na domačo perjad, potem naj se oškodovancu omogoči, da tako kanjo odstrani. Toda to se sme izvršiti le s puško, kajti z nastavljenim strupom ali mrhovino v nastavljenih skobcih, so žrtve druge kanje, zgolj tista ne, ki po kmetijah išče živ plen.

V Budimpešti je 1957. izšla izpod peres madžarskih lovskih strokovnjakov AKOSA in Magde Szederjei ter dr. Laszla Studinke knjiga na 400 straneh »Zajci, jerebice in fazani«. Delo med drugim vsebuje mnogo povsem svojstvenega v pogledu razmnoževanja male divjadi. Strokovno je knjiga odlično ocenjena. V prevodu so jo 1959. izdali tudi Nemci. Naši lovci jo delno poznajo iz »Lovca«, kjer so pred kratkim brali razpravo o zajcu v priredbi iz te knjige. Avtorji kanjo absolutno zagovarjajo. Naj navedem samo nekaj stavkov iz te knjige:

Žal je še vedno velik del lovcev, ki mislijo, da so opravili dobro delo, če vsako ptico s krivim kljunom odstrele. Mnogi lovci pri nas enostavno označujejo vse te ptice s »kragulj«. S tem imenom »časte« tudi eno naših najkoristnejših ptic — kanjo. En sam klateči se pes, ki stika za zajci, napravi več škode kot 100 kanj. Rösig je dobil v želodcih 1237 kanj ostanke 1896 miši, 10 pižmovk, 3 podgane, 17 mladih in 16 starih zajcev. J. Greschik pa je našel v 195 kanjih želodcih ostanke 219 miši in samo v enem primeru ostanke zajca. Toda tudi teh malo ostankov od zajcev lahko izhaja od bolnih ali poginulih, kajti često sem opazal — pravi Greschik — da je kanja jedla ostanke zajcev, ki so jih uničili kragulji ali druge roparice. Kanje in postovke so za naše kmetijstvo izredno koristne ptice, zato naj bi lovci imeli tudi nalogo, kanje in postovke ščititi. Največji zimski škodljivci na naših jerebicah ni niti nedolžna kanja niti koconoga kanja, temveč lunj beloritec, ki v jeseni često v velikem številu prileti s severa prezimovat na Madžarsko. Nočemo zatrjevati, pišejo avtorji, da nikoli nista bila kak fazan ali jerebica ubita po kanji. Vendar v teku mnogih let, ki smo jih preživeli v revirjih, nikdar nismo opazili, da bi kanja napadla jerebice ali fazane oziroma jih pobila. To tudi ni mogoče trditi, četudi se vidi kanjo kljuvati tak plen. Kanja je namreč notorična ptica za žrtje mrhovine in često odpodi lunja beloritca od njegovega plena.

Leta 1959 je pri Lovski zvezi AP Vojvodine izšla knjižica »Jerebica«. Avtor V. Beljanski kanje-mišarja ne prišteva med sovražnike jerebic, pač pa pravi, da pride posebno v hudih zimah v naše kraje severna koconoga kanja, ki med jerebicami napravi neprecenljivo škodo.

Pri Lovski zvezi Hrvatske pa je 1962 izšla druga knjiga »Poljske jarebice«. Knjigo je na-

pisal ing. Dušan Srdić. O kanji piše, da spomladi, poleti in v jeseni ni nevarna pernati in drugi divjadi malega lova, ker se hrani z mišmi, žabami, kuščaricami in kačami. Če ji pa pozimi te hrane zmanjka, napravi tudi na mali plemeniti divjadi veliko škode.

Samostojna znanstvena analiza o prehrani kanje je bila v naši državi izdelana v letih 1954, 1955 in 1956 na področju gojitenega lovišča Dobanovački zabran. Delo je opravil s pomočjo 4 asistentov Biološkega inštituta v Beogradu, Božidar Pekić. Razprava je objavljena v letnem poročilu beograjskega Inštituta za znanstveno raziskovanje v lovstvu »Godišnjak« — za leto 1957. V tem delu so obravnavane vse ptice tega znanega fazanjega lovišča in sicer predvsem z vidika, ali so za fazanje lovišče koristne oziroma škodljive in v koliki meri. Zato delo nosi naslov »Ptice Dobanovačkega zabrana in značaj posameznih vrst za fazanje lovišče«. Poleg vseh drugih ptic v lovišču, od najmanjše do največje, je zelo natančno obravnavana tudi kanja (*Buteo buteo* L.). Podatki o prehrani kanje temelje na preiskavi želodcev. V ta namen so bile v letih 1954, 1955 in 1956 v različnih mesecih odstreljene 103 kanje. V njihovih želodcih so bili najdeni ostanki 275 miši in voluharjev. (*Microtus arvalis*, *Apodemus silvaticus*, *Apodemus agrarius*, *Mus hortulanus*), 432 insektov in 19 kač in kuščaric. Na koncu razprave so vse ptice Dobanovačkega zabrana razvrščene v naslednje kategorije: »zelo škodljive brez ozira na številnost«; »škodljive za časa gnezdenja in vzreje fazančkov, brez ozira na številnost«; »škodljive, če so številne«; »delno škodljive v času mladih fazančkov«; »indiferentne« in »koristne za lovišče«. Zanimivo je, da je kanja uvrščena v kategorijo koristnih ptic za lovišče. Avtor apelira, da je kanjo treba absolutno zaščititi. Med drugim o kanji piše dobesedno:

Ker niti en primer ek ubite kanje ni imel v želodcu dlake ali ostankov kosti oziroma perja fazanov ali ptic pevk, temveč v pretežni večini le miši raznih vrst in voluharjev, moramo obsoditi vse neodgovorno postopanje nasproti tem koristnim pticam. Ob lovu s sovo

Mladi kanji na gnezdu Foto F. Cvenkel

uharico namreč nobena ujeda ne konča tolikokrat kot prava kanja ali mišar. Ni mi bil znan niti en primer, da bi mišar napadel zajca ali fazana, pa čeprav je bilo kanj kar precej. Verjetno je bila obilica miši vzrok za to obnašanje. Zavoljo tega smatramo, ne samo da kanja loviščem ne prizadeva škode, ampak da je zanje celo koristna. Razmnožene miši bi bile v stanju pojesti ves žir in druge gozdne plodove v odpadlem listju. Na ta način bi prišlo do vprašanja naravne zimske prehrane srn in fazanov. Treba je poudariti, da često nasledimo člankom neodgovornih oseb, ki po raznih časopisih in listih objavljajo članke na osnovi enega samega opazovanja. Tako je npr. nekdo nekje bral ali videl, kako mišar je zajca ali da sinica lovi čebele. Na osnovi tega je obe te vrsti proglasil za največje škodljivce in jih obsodil na uničevanje. Ni izključeno, da kaka sinica ne bi pojedla čebele, toda med letom lahko ubijemo na tisoče in desetisoče sinic pa v njihovih želodčkih ne bomo našli niti ene čebele. Podobno je s kanjo. Ena miš letno lahko uniči okoli 3 kg žita. Če torej ena sama kanja letno uniči 7 do 8 tisoč miši, reši oziroma prihrani našemu gospodarstvu nad 20 000 kg žita oziroma reši ozimnico, s katero bi se mogla prehraniti ena družina. Kaj je torej eden ali pa pet obolelih zajcev, ki bi pozimi pri pomanjkanju miši mogli postati plen te ptice, v primerjavi s njenim koristnim delom. Kanja je koristna in zaželena v lovišču posebno v letih, ko je dovolj miši. Če teh ni v zadostnem številu, se število kanj samo reducira na najmanjše število s tem, da se presele najbrž v pokrajine, kjer je več miši. Tako ni nevarnosti, da bi kanje s prehodom na drugo hrano ogrozile lovno divjad.«

Poskus načrtnega ugotavljanja, s čim se hrani kanja, sem v preteklem letu opravil tudi kot avtor tega članka. Življenje in prehrana te ptice me je od nekdaj živo zanimala. Do lanskega leta sem sicer že ugotavljal prehrano kanj v 4 gnezdih hribskega lovišča, kjer je mnogo srnjadi, manj zajcev in malo jerebic ter fazanov. Od časa do časa sem se povzpel h gnezdrom in ugotavljal, kaj prinašata stara dva mladičema. Našel nisem nič obremenilnega za kanjo. Minulo pomlad pa sem v istem lovišču zopet odkril kanje gnezdo. Bilo je zgrajeno pod vrhom visoke jelke. V gnezdru sta tičala dva mladiča, stara približno 30 dni. S tovarišem sva k jelki prislonila dolgo lestev. Enajst dni zapored sva se vzpenjala do gnezda in sicer vedno takoj po tem, ko sta stara dva prinesla obrok. Najprej sem iz svojega dnevnika, kaj sva našla v gnezdru: 1. VI. — eno poljsko miš in eno kobilico; 2. VI. — 2 voluharja, eden cel, drugi brez glave; 3. VI. — 1 voluharja brez glave in 1 kuščarja brez glave; 4. VI. — 2 poljski miši; 5. VI. — slepca in kobilico; 6. VI. — 1 voluharja, 2 poljski miši in kobilico; 7. VI. — poljsko miš brez glave in žabo, še živo; 8. VI. — ostanke ene poljske miši; 9. VI. — nevihta preprečila ogled gnezda; 10. VI. — voluharja brez glave in del slepca; 11. VI. — voluharja in gozdno miš. Naslednji dan se je speljala prva mlada kanja. Najino ugotavljanje sva morala končati.

Dne 5. septembra 1962 dopoldne sem se mudil pri preparatorju Viktorju Herfortu v Ljubljani. Lovec J. K. je tedaj prinesel preparirano kanjo, ki jo je ustrelil tisto jutro. Preparator jo je pogledal in ugotovil, da je stara kanja, ki pa je ne kaže preparirati, ker ravno menja perje. Zato je lovec odstopil od namena, da mu jo preparator nagači. Pustil jo je na preparatorjevi mizi in odšel. »Po prsih in nogah ima kanja zmočeno perje,« pravi tovariš Herfort, »torej je danes zjutraj, preden je bila ustreljena, lovila v rosnj travi.« Preparator jo je potipal in rekel: »Želodec ima poln. Ne bom se veliko zmotil, če rečem, da ima v njem ostanke kobilic in kakega slepca.« Prerezal je želodec in — kot da bi jo prej pregledal z rentgenom — iz želodca so se zvalili ostanki še povsem neprebavljenih kobilic in slepca. Tov. Viktor Herfort, ki je znan lovski strokovnjak, tudi član strokovnega sveta za lovstvo pri Izvršnem svetu LRS, mi je na vprašanje, kaj misli o škodljivosti oziroma koristnosti kanje, dal naslednjo izjavo:

Pri dolgoletnem preparatorskem delu sem iz znanstvenih nagibov pregledal želodce več sto kanj. V njih sem v glavnem našel miši, voluharje, kače, slepce, kuščarje, razne hrošče in kobilice. Morda sem med petdesetimi kanjami našel le pri eni perje ali nogo kake ptice. Toda še tu ni gotovo, če je ptico ujela kanja sama, ali jo je našla mrtvo oziroma jo odvzela kaki drugi ujedi, kar rada stori. Kanje, uplenjene v bližini kakega mrhovišča, so imele v želodčkih in golšah navadno meso z mrhovišča. Pripominjam tudi, da lovci na splošno slabo ločijo kanjo, še manj pa sršenarja, od kragulja. Mnogo kanj pade predvsem pri lovu z uharico. Veliko napako pa delajo tudi LD, ki dajejo za uplenjeno kanjo enako število točk kot za kragulja. Zgrešeno je zelo razširjeno mnenje, da je za lovišče vse, kar ima kriv kljun, škodljivo. Moje mnenje je, da je kanja zelo koristna za kmetijstvo, medtem ko lovstvu ne povzroča take škode, da bi jo bilo treba preganjati kot roparico. Mislim, da bi bilo treba kanjo, če ne popolnoma, vsaj delno zaščititi.

Viktor Herfort

Za mnenje glede kanje sem zaprosil ob priliki tudi enega najbolj znanih slovenskih prirodoslovcev, direktorja Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani, profesorja dr. Antona Polenca. Dal mi je naslednjo izjavo:

Ko sem slišal, da kanja (*Buteo buteo* L.) v Sloveniji ne spada med zaščitene ptice, ampak da jo lovci po lovskem zakonu vedno in povsod lahko uničujejo kot škodljivo ujedo, sem se zelo začudil. Vsa svetovna znanstvena literatura jo namreč prišteva med koristne ptice, tudi v šolah se v tem smislu poučuje naša mladina. Če kanja povzroča kako škodo na lovnih živalih, je ta le izjemna in malenkostna napram ogromni prišteva med koristne ptice. Po mojem mnenju tu ne bi smelo biti dvojne gledanj: znanstveno in lovsko. Kanje naj bi spadale med zaščitene ptice, ki jih lovci ne bi smeli loviti vsaj del leta, najmanj pa v času njenega razmnoževanja. Dr. Anton Polenc

In kakšen naj bi bil zaključek k vsem navedenim poročilom, izjavam, mnenjem in do-gajanjem? Dejstvo je, da kanjo večina lovskih organizacij in strokovnjakov različnih držav in dežel zagovarja kot pretežno koristno ptico. Če bi vprašali za mnenje kmetijce in gozdarje, bi anketa vsekakor še bolj govorila kanji v prid. Sicer pa se že iz navedenega gradiva vidi, da se primer kanje po večini ne obravnava zgolj z lovskega, ampak s splošno gospodarskega vidika. Anketirane so bile samo lovske organizacije dežel, ki v lovskem pogledu v Evropi pomenijo največ. V večini teh držav je kanja popolnoma ali delno zaščitena. Z zaščito kanje se razen na Poljskem strinjajo tudi lovske organizacije v Zahodni in Vzhodni Nemčiji, Sovjetski zvezi, Avstriji, Romuniji in Madžarski. V Jugoslaviji se s popolno zaščito kanje ne strinja lovska organizacija Hrvatske. V republikah Makedonija, Črna gora, Bosna in Hercegovina kanja sicer ni zaščitena, vendar so njihove lovske organizacije mnenja, da kanja lovstvu ne povzroča posebne škode in se zato celo zavzemajo za njeno zaščito. Za in proti kanji se izreka v enaki meri Lovska zveza Srbije. Iz zbranega gradiva lahko ugotovimo, da je prehrana kanje v različnih deželah in pokrajinah z ozirom na biotop vendarle nekoliko različna, povsod pa so njena poglavitna hrana miši, zato tudi upravičeno nosi ime mišar. Na splošno se priznava njena ogromna korist za kmetijstvo, medtem ko naj bi bila njena škoda za lovstvo le priložnostna in malenkostna. Kadar se govori o škodi po kanji, naj bi ta pri nas nastala večinoma pozimi. Pozimi pa se večina naših kanj seli na jug in v naše kraje prilete kanje s severnih pokrajin, koconoga kanja in včasih tudi vzhodna ali stepna kanja. Po lovskem zakonu iz leta 1954 spada kanja v Sloveniji med nezaščiteno divjad. Po prejšnjem zakonu o lovu LR Slovenije iz leta 1949 pa je bila kanja v Sloveniji zaščitena od 1. marca do 31. julija. Nikjer nisem bral utemeljitve, zakaj je bila s sedanjim zakonom ta zaščita ukinjena. Zaščita kanje vse leto najbrž ne bi bila na mestu, zlasti pozimi ne, ker v določenih okoliščinah, bodisi da gre za koconoge ali vzhodne kanje ali »specialistke« le utegne nastati kaka škoda na divjadi, tako da je posamezne kanje treba odstreliti. Toda s splošno gospodarskega kot tudi lovskega vidika bi bilo na mestu, da se kanji z novim lovskim zakonom dá oziroma vrne lovopust, ki ga je že imela. Na vsak način pa naj zgine njeno ime s seznama roparic, da ne bodo za njene kremplje nekatere LD razpisovale celo denarne nagrade. Ni dovolj prikazovati gospodarski pomen lova samo v kilogramih mesa, številu kož in v devizah inozemcev, marveč je gospodarska plat lova tudi v vzdrževanju biološkega ravnotežja nasproti poljskim in gozdnim škodljivcem. S tem se lahko tudi v veliki meri oddolžimo za

Gnezdo kanje

Foto F. Cvenkel

škodo, ki jo nekatere vrste divjadi povzročajo kmetijstvu in gozdarstvu. Polletni lovopust kanji bi bil vsekakor tudi v skladu z naziranjem kmetijcev in gozdarjev. Če bi kanja na Poljskem in Hrvatskem uživala lovopust namesto vse leto le polovico leta, sem prepričan, da bi se s tem tudi lovci teh dveh dežel povsem strinjali.

Primer te ankete pa pred nas postavlja še drugo vprašanje. Divjad, zlasti selivci ne poznajo republiških in državnih meja. Način življenja, škoda in korist določenih vrst divjih živali, se od dežele do dežele, od države do države bistveno ne razlikuje, pa vendar so predpisi o lovni dobah in izvajanju lova nanje v raznih deželah in državah često zelo različni. Medtem pa je npr. žvrgoleč škrjanček, pripet v modrino pomladnega neba nekaj tako našega, da nihče ne pomisli, da bi dvignil puško proti njemu, ga kot selivca sprejmejo v Italiji s salvami iz lovskih pušk in številni lovci si kitijo prsa s stotinami te »čislane divjadi«. Lovci severnih pokrajin npr. ščitijo divjo gos, lovci srednje Evrope pa jo sredi zime često zdecimirajo. Podobnih primerov je nešteto. Precejšnje razlike v lovskih časih so celo med jugoslovanskimi republikami. Mnenja sem, da bi v merilu Jugoslavije morala dajati forumom, ki izdajajo predpise, temeljna navodila o zaščiti in lovu, Glavna lovska zveza Jugoslavije, v mednarodnem merilu pa Mednarodni lovski svet.

Kako pokončujemo roparice?

Rudi Roter

Mnogi pred mano so že pisali v Lovcu o vrsti in uporabi lovskih strupov, ki jih jemljemo za pokončevanje naših dlakastih in pernatih lovskih škodljivcev — roparic. Če pa hočemo strupe uporabljati, je potrebna široka teoretična in praktična predpriprava ali skratka široko znanje in izkušnje. Za to delo je predhodno v prvi vrsti potreben popolnoma določen načrt, da se ognemo nevšečnostim žrtev.

V glavnem poznamo tri osnovne načine pokončevanje roparic in sicer:

1. streljanje — najbolj športno in pravično,
2. nastavljanje pasti — zahrbtno, brez lovskega užitka in
3. strupljenje — najbolj nevarno in najmanj športno ter pravično.

Lovec, ki je pravičen in se hoče športno izživljati v revirju, mu ne bo žal urice, ki jo bo preživel v zasedi, ko bo čakal lisico pred lisičino ali volka, ki mu je nastavljal vabo ali zasledoval kuno v svežem snegu ali čakal ob privezani sovi na kanjo, kragulja, vrano in srako ali pa lovil šoje kot šojar. Koliko lovskih užitkov in dogodivščin ali doživetij, ki jim ni primere, se skriva v tem lovskem športu. Kaj vse bi se lahko lovci pogovorili, kadar se snidejo in si izmenjali misli ob sladki kapljici ter neposredno v to vpletli tudi lovsko latinščino, ko bi govorili o dogodkih, ki so jih doživljali ob pokončevanju roparic na najbolj lovsko-športni način.

Nastavljanje pasti se mi zdi bolj zahrbtnen način tega posla. Primerjal bi ta način z divjim

lovcem — zankarjem. Razlika med njima je le v tem, da se lovec lahko posluži modernejših pripomočkov kot je past in ne žica ali vrvice. Žival, ki pride v zanko ali past enako trpi, gine, počasi umira. Vsaka žival enako čuti, ravno tako kot človek, samo da ne zna govoriti, pa je vseeno ali je roparica ali plemenita divjad. Nikdar ne moremo biti tudi trdno prepričani, ko nastavljamo past, kaj bo zašlo vanjo in se ujelo. Iz prvih let mojega službovanja na Koroškem se spominim, da se je v nastavljeno past za lisico ujel mlad srnjaček. In zamislite si, lovec, ki je v past ujel srnjaka ne pa lisico, se je pozneje hvalil, kako je v ponvi dober mlad srnjak. Kje je tu lovska pravičnost, poštenost in plemenita lovska srčna kultura, s katero bi moral biti vsak lovec prežet! Razen tega si s tem prikrajšan za vse lovske športne užitke in doživljaje, ki jih je nešteto. Pasti bi se naj nastavljale v težko dostopnih oddaljenih krajih in s skrajno previdnostjo na takem mestu, da vanjo lahko zaide samo tista roparica, kateri je past namenjena.

Strupljenje je najbolj nevarna in delikatna zadeva. Kako nevarno je to delo, si lahko vsak trenen in preudaren lovec predoči, če pomisli na morebitne posledice. Spomnimo se samo na obdobje desetih let nazaj, ko so dnevni časopisi in naša revija Lovec objavili večje število človeških žrtev. Neogibne so tu težke posledice za tistega, ki je strup nastavljal in kako huda je žalost v družini ob nenadni izgubi svojca. Navadno so žrtev neprevidno nastavljenih strupov otroci. Tako je bila pred leti v Črni na Koroškem žrtev cianvodikove ampule šestletna deklica. Ali pa vzemimo primer nepravilnega ravnanja s cianvodikovo ampulo pri nas, ko je naš član — dober lovec, na željo sosedu zastrupljal psa. Imel je tri ampule. Prvo je namažal z mastjo in mu jo dal. Pes jo je pogoltnil in ni padel. Nato mu je dal drugo in še tretjo toda tudi po tretji pes ni padel. Čutil se je in končno ga je moral pokončati s puško. Nedaleč od doma ga je zakopal in to v plitvo jamo. Ob žetvi so se pasli njegovi pujski kraj potoka, kjer je bil zakopan pes. Le-ti so izrili, zaužili razpadajoče meso in trije med njimi so požrli po eno ampulo in na mestu obležali. V tem primeru je sam kmet-lovec utrpel škodo. Vemo za mnoge podobne primere in menim, da skoraj vsak lovec ve, ko strupa cianvodik ali strihnin nista bila pravilno uporabljena. Zato sem mnenja, da uporaba strupov v lovskem športu ni najbolj lovsko pravična. Če se že uporablja v lovstvu strup, naj bo ravnanje z njim skrajno previdno, preudarno in pod strogim nadzorstvom treznega in izprašanega lovca.

Vsakemu lovcu ne sodi kakršen koli strup v roke, predvsem pa na mlademu lovcu-pripravniku, ki še nima izpita.

Dolžnost starejših je, da nenehno vzgajajo mladi kader in mu vse strokovno pojasnjujejo in zahtevajo, da z njimi tesno sodelujejo. Le tako se bomo naučili pravilno ravnati s tem nevarnim materialom.

Pri lovskih izpitih naj bi bilo vedno in v vsakem primeru vsakemu kandidatu postavljeno vprašanje o vrstah in uporabi različnih strupov ter kateri se lahko in kateri se ne smejo uporabljati v lovske namene.

Poglejmo si učinkovitost raznih vrst strupov.

1. CIANVODIK je lahko hlapljiva brezbarvna tekočina. Za smrt človeka zadostuje silno mala doza 0,05 g. Za lovstvo je pripravljen v posebnih stek-

Pah — za kune

Foto M. M.

Foto M. M.

lenih ampulah v obliki kroglice s podaljškom. Drugeče je tudi znan kot vojni strup. Je eden najnevarnejših in silno hitro učinkovitih strupov. V trenutku, ko se ampula razbije, se brezbarvna tekočina takoj spremeni v plin, ki trenutno deluje na dihalne organe in kri. Žival, ki pregrizne ampulo, se v trenutku zgrudi in pogine. Če pa požre celo, tudi celo z iztrebkom izloči.

2. **STRIHNIN** je še nevarnejši. Že najmanjša doza 0,015 g zadostuje za smrt odraslega človeka. Strup je brezbarven in težko topljiv. Nahajamo ga v drobnih kristalčkih — popolnoma je podoben kristalom sladkorja po barvi in obliki, le da je nekoliko drobnejši in podolgast. Učinkovitost je sigurno, toda delovanje nekoliko počasnejše. Žival, ki je zaužila ta strup, ne pade na mestu temveč lahko šele po kakih sto metrih in še več. Razlika med cianovodikom in strihninom je tudi v tem, da prvi deluje samo enkratno, med tem ko drugi lahko gre v kolena kot pravimo, kar pomeni, da od prve zastrupljene živali lahko pogine druga, ko jo najde, od druge še tretja. V takem primeru je zastrupljen celoten organizem medtem ko v prvem ni.

Popolnoma pravilno je, ko je LZS prepovedala uporabo omenjenih strupov v tako širokem obsegu kot so jih svoj čas uporabljali v lovstvu. V modernem lovstvu je uporaba strupov skoraj docela odveč. Kolikor pa res ni mogoče drugače, so potrebne posebne utemeljitve in dokazi, da LZS dovoli uporabo le teh.

Razen tega sta strupa po obliki zelo mikavna za otroke, ki tako radi stikajo po omarah in predalih, kjer imajo lovci-očetje shranjen lovski pribor, municijo in strupe, zlasti cianovodikove steklene kroglice. Stari lovec Jaka mi je pravil, kako je pred

leti pripravljaval ampulo za lisico in mu je vnuk potegnil ampulo iz škatlice, kar je na srečo opazila žena. Ali pa otrok najde strihnin misleč, da je sladkor. Pomočil bo vanj prst in nesreča je tu. Zato, kdorkoli ima te strupe, naj jih skrbno zaklenjene hrani ob enakomerni temperaturi, na suhem prostoru. Ne pozabimo na ovitku narisati mrtvaško glavo in napisati, kaj je v omotu. Lahko se zgodi, da sicer pozabimo tudi sami.

V nižinskih in hribskih loviščih so varne, srake, in šoje največje zlo kot škodljivci in roparice. Koliko škode povzročajo le-te, sem opisal v članku v januarski številki 1963 pod naslovom »Škodljivost vran«. Tudi te roparice lahko množično iztrebljamo s streljanjem. Potrebno je le, da dobimo eno vrano. Sami se skrijemo v košat grm — lahko tudi več lovcev. Vrano vržemo za dober streljaj od nas na njivo in oddamo samo en strel. Ne bo dolgo in vrane bodo v jatah napadale mrtvo ter krakale. Pri tem jih pridno streljamo, kar je najbolj športno.

Ker pa se v teh loviščih v zadnjih letih jate vran pojavljajo vedno v večjih množinah, je nujno začeti z masovnim pokončevanjem. V ta namen se poslužujemo danes najprimernejših strupov fosfin paste in fosforove emulzije.

3. **FOSFIN PASTA** — postopek. Uporaba paste je najbolj prikladna v zimskem času in sicer v času svežih snežnih padavin. Po možnosti vzamemo svežo kri in razne odpadke od kolin, jih drobno sesekljamo, zmešamo s krvjo in to mešanico iztisnemo fosfin pasto. Na eno pasto damo 1,5 del sveže krvi in približno 10 dkg odpadkov. Vse dobro zmešamo. Na njivo ali travnik zapeljemo samokolnico (ni potrebno polno) toplega gnoja in na vrh v stari posodi ali deski nastavimo mešanico. To opra-

vimo v jutranjih urah. Vrana dobro voja in kmalu bo jata na gnoju, ki si bo privoščila zastrupljeno vabo. Čez dan je treba vedno opazovati, da ne pride druga žival zraven. V večernih urah odnesemo s kupa gnoja zastrupljeno meso. Naslednji dan to ponovimo. Takšna količina zadostuje za 15—20 vran, če pa je mešanica gostejša, jih lahko pade še več. Že pri prvem poizkusu se je to pri nas dobro obneslo.

Fosfin pasto lahko dobimo v vsaki lekarni in poslovalnici kmetijskih zadrug. Pripravljena je za zastrupljanje podgan in miši, je pa tudi uporabljiva za naše namene. Tuba velja le 100 din. Je sorodna emulziji, le da ni tekoča. In ravno zima je najbolj primeren čas za zastrupljanje vran, srak in šoj s pasto.

4. FOSFOROVA EMULZIJA je najbolj prikladna in ne preveč nevarna. Ta strup je pripravljen nalašč za lovške namene in se dobi pri Lovski zadrugi. Emulzije pa ni moč vedno dobiti po zadruham. Toda navadno je tako, ko je sezona za zastrupljanje jajc, se emulzija težko dobi.

Razen tega je bila pred leti emulzija dokaj slaba in ne preveč učinkovita. Zadnja pošiljka pri LZ v Mariboru je bila že dobra in prav dobra.

Ravnanje s fosforovo emulzijo je bolj ali manj znano že vsem, zlasti še starejšim lovcom, saj je bilo večkrat o njej pisano v Lovcu. Menim pa, da ne bo škodilo, če postopek po nekaj letih zopet ponovimo, da se ga nauče še mlajši. Vsak, ki bo emulzijo uporabljal, naj se natančno ravna po navodilih na steklenični etiketi, ki pravijo:

1. Pred vsako uporabo dobro pretresi, da se usedlina enakomerno porazdeli po tekočini.

2. Jajčno lupino predri in izvleci 3—4 cm³ beljaka. V sredino rumenjaka vbrizgni 2 cm³ strupa.

3. Luknjo v lupini zamaži z gipsom (mavcem). Ko se je ta strdil, jajce dobro pretresi, da se strup enakomerno porazdeli po jajcu.

4. Steklenica s fosforovim strupom mora biti vedno zamažena.

5. Po delu si dobro operi roke z milom in krtačo.

6. Razlita emulzija se rada vname. Ravnaj se po navodilu v »Lovcu«.

Shematski prikaz zastrupljanja jajc.

*Injekcijska brizgalka
Izvleci beljak
Vbrizgaj strup*

Emulzijo je hraniti vedno v suhi enakomerni toploti. Tudi teh strupov ne puščamo kjerkoli. So prav tako nevarni kot drugi. Ima še to slabo lastnost, kakor pišejo navodila, da se rada vname. Za vžig je še posebno nevaren časopisni rotacijski papir, suha slama in seno. Samo ena kapljica emulzije zadostuje in razvije se plamen. Fosfor na zraku gori! Emulzija je posebno nevarna za otroke, ki jo skušajo piti. Injektirana jajca s fosforovo emulzijo polagamo v zgodnjih jutranjih urah. Na vsakem jajcu naj bo označeno, da je zastrupljeno. Pri nas se je zgodilo, da je zastrupljeno jajce prišlo na odkupni center pri kmetijski zadrugi. Za zastrupljanje ni potrebno, da so jajca sveža. Enak učinek je s starimi jajci, celo s klopotci. Razlika je le v otežkočenem delu, ker smrdi. Najbolje je, da s strupi delamo na prostem, na svežem zraku.

Vrana ali sraka takoj po zastrupitvi s pasto ali emulzijo ne pade, ampak pijana zleti proti vodi, ker jo žge izogrevanje fosforja v požiralniku in prebavnih organih. Močno jo žeja in hoče piti vodo. Preden pogine, mine nekaj minut. Še isti dan, ko smo polagali zastrupljena jajca, gremo v popoldanskih urah v revir, odstranimo zastrupljena jajca in ob vodah poiščemo mrtve vrane ter srake in jih zakopljemo.

Razen teh običajnih in znanih načinov strupljenja se v različnih krajih poslužujejo še drugih strupov in jih tudi na različne načine uporabljajo. Toda po tem ne segajo več samo lovci temveč tudi kmetje, ki so razen po plemeniti divjadi najbolj izpostavljeni lovski škodi. Namakajo razna semena (koruzo, pšenico in drugo) v rumesan in druge strupene zmesi, ki se vsak dan bolj uveljavljajo v moderni agrotehniko in kmetijstvu. Kar 83 strupenih kemičnih sredstev predpisuje Uradni list FLRJ št. 30-545/61, ki se lahko uporabljajo v kmetijstvu z močnim strupenim učinkom. Med njimi omenimo samo glavne skupine:

1. insekticidi,
2. limacidi,
3. rodenticidi,
4. fungicidi in
5. herbicidi.

Najhujši strupi so označeni z dvema križcema v tabeli. Kmet tudi te lahko nabavi po kmetijski zadrugi z dovoljenjem, ki ga dobi pri OLO, oddelku za zaščito rastlin. Vse druge strupene zmesi lahko kmet enostavno kupi. Med manj strupene je uvrščen tudi rumesan. Poglejmo samo njegov učinek. Leta 1961 je postal žrtev rumesana kmetijski delavec, ko je z njim škropil. Spomladi lani smo našli kraj potoka 14 fazanov in fazank, ki so pojedli koruzo, namočeno v rumesan. V sosednji družini so našli okoli 40 zastrupljenih fazanov in fazank. Poginili so tudi zaradi zastrupljene koruze z rumesanom. Ko smo vprašali kmeta, zakaj je to storil, je kratko dejal, da je zastrupljeno koruzo nastavil vranam. To pa je skrajno neprevidno. Člani vsake LD so dolžni nuditi kmetu vso pomoč in podporo ter jim pojasnjevati, da so le-oni poklicani za to, in da je njim poverjena ta naloga. Kajti le tako bomo imeli jamstvo, da se bo to delikatno delo opravljalo pod nekim strokovnim in pravilnim vodstvom.

In sedaj, ko smo že delno v sezoni tega nevarnega dela, bi naj bilo vsakemu lovcu jasno, komu bo poverjena ta naloga, posebej pa še mlajšemu lovskemu naraščaju, naslednje:

1. Kaj bomo strupili,
2. kdaj in kje strupimo,
3. kako strupimo s posamezno vrsto strupa,
4. s čim bomo zastrupljali,
5. najstrožja kontrola nad nastavljenimi strupi in
6. zastrupljene vabe, če jih žival ne pobere, po določenem času odstranimo, jih zažgemo, ali globoko pokopljemo.

To naj bi bila vodilna načela slehernega lovca — zastrupljevalca.

Če si bomo znali natanko odgovoriti na gornja vprašanja in delati natančno po navodilih in določenih načrtih, bo tudi ta nevaren posel potekal brez motenj in nevarnosti. Kajti previdnost je tudi v lovstvu mati modrosti.

Po zimi v Jelendolu pod Košuto

Foto S. Lenardič

SEDLO SVIZCEV*

Tone Svetina

Svit poletnega dne je ugašal za Triglavom, ko je kolona mož, oprtana z nahrbtniki in vrečami prišla skozi pas zadnjega drevja v strmo pobočje goličave. Vzpeli so se še nekaj vijug po komaj zaznavni stečini gamsov in se pošev spustili skozi rušje na kotanjo, iz daljave komaj vidno. Ležala je v zavetju skalovja 2000 metrov visokega vrha Višelnika. Tu so možje odložili svoja bremena, sedli po skalah, da se oddahnejo in obrišejo potna čela. Zrak je bit težak in soparen. Pod njim v rdečkastem čadu tonila veriga bohinjskih gora, na visoki planoti Pokljuke po so gozdovi vijoličasto temneli.

Na livadi, slab streljaj od ostenja je bila na mnogih mestih razgrebena zemlja. Izkopane so bile prve zasilne luknje za svizce, nove prebivalce Julijskih alp. Lovci so si izmenjali nekaj besed in ogledovali planjavo, namenjeno novemu rodu. Ugibali so, če bo kraj svizcem všeč in če bo zemlja za njihove rove dovolj globoka. Izbrala sta jo Niko in Viktor. Upala sta, da bo več sreče, kakor pred leti, ko so spustili prvo skupino svizcev na skalnati Komni. Poizkus naselitve se je ponesrečil. Naslednjo pomlad so lovci svizce zastonj iskali. Vsi so poginili pod globoko odejo snega in ledu, ker se verjetno niso mogli zakopati dovolj globoko. Toda

lovci niso odnehali, kajti preveč so si zaželeli svizcev, skalnih možičkov tudi pod Triglavom.

Potem so lovci drug za drugim odvezovali nahrbtnike in vreče. Najprej so spustili tri samce srednje starosti, potem samice in enoletne mladičke. Svizec je skalno siv, po hrbtu črnkast in močnejši od zajca. Vse živali so prestrašene prhnile v travo in po naravnem gonu takoj začele iskati zavetje v zemlji. Tekale so od skale do skale, dokler niso našle zanje skopanih lukenj in se poskrile. Majhni, nebogljeni mladički so komaj dohajali matere in se komaj prebijali skozi visoko travo. Veliko romanje in trpljenje svizcev je bilo končano. Pred nekaj dnevi so jih v nemških Alpah naši lovci naložili v pasti pred njihovimi luknjami. Klešče pasti so bile ovite s cunjami, da jih železo ni raniło. Potem so jih potlačili v nahrbtnike in jih odnesli v dolino. Tu so jih spravili v lesene zaboje in odpeljali z avtomobilom takoj naprej v naše gorovje.

Zadnji, devetnajsti po številu, je zapustil vrečo, izredno močan, sedem kilogramov težak samec. Ta se je na meji predstavil nezaupljivemu cariniku, ki je brkljal po zabojih, s tem, da mu je pregriznil prst. Tudi lovec, ki ga je nosil, je imel dovolj opravka. Čeprav so bili vsi svizci mirni, se je ta premetaval, praskal in skušal celo ugrizniti. Sunkovito se je pognal na prosti zrak, skoraj pod noge lovcu, ki je hotel na filmu ovekoveti njegovo

* Gornja črtica je iz zbirke 25-ih lovskih zgodb in črtic, ki je pod naslovom »Orlovo gnezdo« pravkar izšla pri založbi Lipa v Kopru.

moč in radost nad prostostjo. Ker so bile skoraj vse luknje že sasedene, je šel v lepem loku od skale k skali, preden je tudi njega pogoltnila zemlja.

Lovci so še pokadili v miru, potem pa so z vetrom, ki je prinašal noč, odšli v dolino.

Glad, ki je že nekaj dni kakor črv vrtal v želodcih, je prisilil svizce, da so drugo jutro že zarana prišli iz rovov. Najprej so zavetja zapustili nepreračunljivi mladiči, potem pa so z oglašanjem izvabili na plano tudi starejše. Razveselila jih je tišina rožnega jutra. Radovedno so se ogledovali po novem domovanju. Čašice dišečega cvetja so se svetlikale v kapljicah rose. Hrane je bilo v izobilju tudi za sladkosnede. Zadovoljno so začeli grizti sočne bilke, obirali so cvetove, strigili z ušesi, se ozirali v modrino neba in po skalovju. Izza vzhodnih gora se je dvignilo sonce in jih obililo s prijetno toploto. Kri jim je razigrano krožila po udih, pozabljene so bile trde klešče pasti, tema v vrečah in zoprni dah po ljudeh.

Čez nekaj dni je okoli lukenj postalo živo. Mladiči so se igrivo borili med seboj; tacaši, boksaši in valjaji po travi. Stari samec, ki je postal poglavar rodu in se je čutil odgovornega za neizkušeno mladež, je postavil možica na najrazglednejši skali. Bil je živ kip, zamaknjen v okolico. Siva barva dlake se je prilegala skali in nevajeno oko ga ne bi znalo razločiti iz okolja. V skalovju nad njimi se je potočil kamen in zarožljaval v melišče. Stari svizec je postal pozoren. Zagledal je trop gamsov, ki se je iz rušja pripasel na plano. Svizci so poznali gamse iz starega doma in bilo jim je ljubo, da so si spet sosede. V tišino jutra je med zadnjim drevjem zabokal srnjak. Nekje iz dna goloboke kotanje je prinašal veter izgublne vriske.

Kadar so se najedli, so se zadovoljno greti pred luknjami. Neko popoldne se je črna senca utrnila s plavega neba in zdrsnila čez dremajočo družino. Stari svizec pa jo je ujel v oko in presunljivo zabrlizgal. Vsa družina je planila pokonci in hipoma izginila v luknjah. Bil je le krokar. Vibasto je zaplaval za rob skalovja, kjer je bil podlegel gamsov mladič. Nekajkrat je turobno zakrokal, potem pa je priletela na gostijo še njegova družica.

Skrita kotlina med skalovjem pod vrhom in vsa bližnja okolica je postala dom svizcev. Par planinskih zajcev, ki je pred njimi hodil na sočno travo, se je spoštljivo umaknil številnemu tropu čudnih novih priseljencev, ki so venomer razburljivo piskali. Nekaj časa so se previdno držali lukenj, potem pa so začeli preiskovati najprej bližnjo okolico in potem tudi daljnjo. Spustili so se vse do meje drevja, kjer je na robu skalovja kostenelo mnogo od strel ubitih viharjih macesnov. Najdrznejši so se celo spustili vse do Zlatih vod — studenca onkraj roba pod vrhom. Temno morje drevja pod njimi jih je plašilo. Od tod je od jutra do večera prihajalo zoprno kovinsko brnenje motornih žag in hrešcanje padajočega drevja. Ponoči pa so se v gozdu oglašale sove in bevskala je lisica. Iz gozda je prihajal strah. Zato se ga je rod svizcev, ki se zanaša na ostro oko in izvrsten voh, skrbno izogibal.

Dnevi so tekli. Vzhodnik je čez nebo gonil črede belih oblakov. Njihove sence so drsele po pobočjih gora. Svizcem v zabavo so se risale čudne podobe po planjavah in zverženem skalovju. Oblaki so čisto zadevali v vrhove in se razblinjali. Svizci so se bali nizkih oblakov. Iz davne izkušnje so vedeli, da so jim nevarni. V njih se je večkrat skrival orel. Tako je zaglavljal mlajši samec, ki se je vračal iz ogledov onkraj roba. Nizek oblak je prinesel orla. Peruti so zažvižgale in velika ptica je strmoglavila na nebogljeni plen kot odkrušen kamen. Svizec je pred očmi rodu izdihnil v orlovih krempljih. Velika ptica je izginila z njim v pre-

padno steno Kačjega roba, kjer je imela gnezdo. Ko so orli zaznali svizce, so hodili večkrat nanje. Mnogokrat so jih pognali v luknje.

Naravni nagon je veleval svizcem, naj se pripraviijo na dneve mraza, ki bodo prišli za toplimi dnevi. Z veliko vnamo so se lotili kopanja rovov. Kopali so nekaj dni. Prst je bila dokaj mehka, pomešana z žilami drobljivega kamenja. Stare živali so greble naprej s svojimi močnimi, sprednjimi tacami, oboroženimi z ostrimi, dolgimi kremplji. Z zadnjimi tacami so izmetavali zemljo. Tudi mladež je brskljala in čistila rove. Iz njih je nosila kamenje in pometala prst. Rovi so bili že precej globoki, ko je zmanjkalo prsti in se je drobir spremenil v skalno plast. Skala je bila trda in nepremagljiva. V njej ni bilo naravnih lukenj. Na njej bi si svizci lahko polomili zobe in kremplje. Zato so odnehali s kopanjem. Nove priseljence je zela pobitost. Vendar niso opupali. Vztrajno so poskušali znova, na novih mestih. Skalna plast pa je ležala v vsem pobočju gore.

Neko jutro je doletela svizce nova nezgoda. Komaj so vstali in odšli na pašo, jih je presenetilo. Nad glavami se je razlegel kovinski krik, kakršnega niso poznali. Še preden je stari stražar odpiskal, se je rumeno rdeče zablistalo in votlo tresnilo. Vrišč železnih drobcev, pomešan s prstjo in kamenjem, jim je deževal po hrbtih. Živali so bile vajene slepeče luči strel in tudi groma. Toda iz temnih oblakov zagrnenega neba, ne pa iz jasnine prijaznega sonca. Zmedlo jih je, da so se komaj uspeli potakniti v luknje. Gorska artilerija si je izbrala za tarče njihove skalne stolpe. Potem je grmel vse dopoldne. Zemlja okoli njih je podrhtevala in svizci so se tresli v strahu. V njihove rove je prihajal zadušljiv vonj po ognju in žveplu. Ko je grmenje utihnilo, se je temu vonju pridružil še vonj po ljudeh in votli koraki okoli lukenj. Plašila jih je rezka govorica, kot bi trkljal v luknje kamenje, ki jih bo zasulo. Svizci bi v luknjah od strahu pomrli, da jih ne bi glad spet spravil na plano. Obrazi skal okoli njihovega doma so bili razbiti in v zemljo zasekane rane. Cvetje je bilo pomendrano od mnogih nog. Žalost je zalila njihovo kotlinico.

Družine svizcev so si zaželele drugo domovje. Začeli so se ozirati pa okolju. Na zahodni strani neba se je dvigala gora, katere vrh je bil podoben rogu bika. Bila je visoka, pod vrhom gola, spodaj pa odeta v zelene livadi, med zaplatami rušja in kamnitimi rebri. Trudno se je naslanjala na drugo goro, ki je bila podobna usločenemu hrbtu obilne živali. Med njima je ležalo sedlo. Pogled na to goro jim je vzbujal hrepenenje po daljavah in upanju na varnejši dom. Stari svizec, poglavar rodu, se je odločil za ogled. V luninem soju je odšel proti vabljivi gori.

Proti severozahodu se je odpravila na ogled samica. V tej smeri so bile gore bolj krotke, v vrhovih kopaste in obrasle z rušjem. Čez dva dni sta se vrnila samec in samica. Družina se je odločila, da se bo delila. Že naslednjega dne po noč se je večja skupina svizcev priključila staremu samcu in šla nasproti gori, ki je imela v mraku grozljivo obličje. Šli so v koloni drug za drugim in mladiči v varstvu mater. Prekoračili so globoko dolino in morali so skozi gozd. S cepetanjem so preplašili srnjo družino. Jezen srnjak jih je okregal. Prebudil je psa na planini, ki je začutil trop in začel besno lajati. Vendar so brez nezgode prišli v pobočje obljubljenega gore.

Kmalu je postala gora gola. Oblivalo jih je srebro mesečine. Preden so prišli na greben, so večkrat počivali in gledali na prehojeno pot. Z grebena, na katerega so se vzpeli, so zagledali sedlo tik pod robovi gore in v njem kotlinico, ob-

dano s skalovjem. Svet jim je bil všeč. Prespali so v rušju in čakali jutra.

Z dnem so si ogledali podobo novega doma. Daleč naokrog ni bilo drevja in tudi grmovja ne in rušja. Trava je bila gosta in posuta z mnogo-barvnim cvetjem. Stari svizec se je vzpel na greben in v daljavi videl še višjo goro z mrzlim obličjem treh skalnih vrhov. Pod našaganim skalovjem v grebenu je skalovje padalo v steno tisočmetrskega prepada. Skledasta kotlina na prisojni strani gore je bila čudovita. Stene obeh vrhov so jo varovale pred mrzlimi vetrovi in dovolj je bila oddaljena od gozdnih zveri in tudi pred človekovo radovednostjo. Rob na blažje pobočje je bil nastlan z bolvani skal, ki so bili kaj primerni za straže. Med skalami, ki sta jih od davnine natresla oba gorska vrhova nad sedlom, pa je bilo mnogo naravnih skrivališč. Tako so bili svizci varni pri graditvi novega doma.

Zdaj so bili dnevi vroči in noči kratke in tople. Rod svizcev se je s strastjo in dobro slutnjo lotil kopanja rorov. Zemlja je bila tu globlja, skala mehkejša in v njej je bilo mnogo žil in razpok. Vhodi v skrivališča so bili obrnjeni proti jugovzhodu in skriti med skalnimi razpokami. Najprej so si gradili rove za skrivališča in poletno bivanje. Dvajset lukenj so skopali, preden je živahna samica pod pečjo odkrila naravno votlino. To odkritje je naznanila rodu z veselim tekanjem, drobnimi skoki in piskanjem. Veselje svizcev nad veliko luknjo, globoko pod zemljo je bilo brezmejno. Kot ponoreli so tekali okoli ozkega vhoda in tekmovali, kdo bo prej videl veliko odkritje, kjer bodo povsem varno prestali zimo. Potem so se vsi lotili graditve *labirinta* okoli prezimovališča. Praskali so še globlje v naročje gore in odkrili nove luknje. Zdaj so bili tako globoko, kamor ne bo segel mraz in ne bo mogla voda. Neverjetno vztrajno so naprej votlili goro, povezali med seboj rove in napravili še zasilne izhode, ki jih za vsakodnevne potrebe niso uporabljali.

Sončna pripeka je osušila visoke bilke že dozorelih trav. Prišel je čas žetve. Pridno so ščipali travo z ostrimi zobmi in jo v gobčkih nabirali v šopke. Nosili so jih pred luknjo, kjer se je posušila trava, razprostrta na soncu. S suho travo so nastlali dno kotanje v spalnici na koncu rova. Ko so svizci uredili dom, so se počutili prav tako dobro, kakor v dalnjih gorah, od koder so jih prinesli.

Blížala se je jesen. Odebelili so se, postali so podobni mehovom masti. Komaj so zaznali, da noči postajajo daljše in vetrovi hladnejši. Tudi rože so že mrle po rezeh. Nekega jutra je njihovo kotanje obelila slana. Umrla je v prvih žarkih sonca. Vendar se je stari svizec povzpel na greben in oznanil, da se je visoka troglava gora vsa odela v snežno haljo. Gamsi, ki so se držali v stenah obeh vrhov so postajali črni. Zajec, ki jih je obiskal, se je že belil. Svizci niso bili več tako razigrani in nič kaj živahni. Potem so postajali dnevi sivi in dolgočasni. Okoli vrhov so se plazile megle in večkrat je lilo z neba v dolgih curkih. V takih dneh so samevali po luknjah. Vendar jih je še gnalo na plano. Kadar je veter razcefral zastore oblakov in je skozi jasnice posijalo sonce, so pomolili smrčke iz lukenj in se prilezli gret na plano.

Sončni lok je postajal krajši. Komaj je vzšlo, že je zatonilo. Jesen je dahnila v gore hlad. Neka čudna topost se je prijemala svizcev. Poredko so hodili na plano in se opotekali okoli kamenja, predvsem v bližini doma. Neurna noč je prinesla sneg, ki je obelil gore vse do meje drevja. Ledeni dih severnega vetra jih je obdržal v rovih. Tek jih je mineval, mrazilo jih je po hrbtenici, glave so postajale težke. Tudi noge niso več služile kakor prej; vsak dan bolj so lesenele. Obe družini svizcev sta

se zbrali globoko v dvorani, kjer so pripravili spalnico. Zadnji se je privlekel v rov dveletni mladič, ki se je že nekaj tednov sam opotekal po obrobju domovja. Živali so ga poznale. Od vseh se je ločil. Oči je imel kalne, bil je mršav, preko poletja si ni nabral debele plasti tolsče, ki bi mu pomagala prezimiti. In tudi živahen ni bil tako, kot drugi. Bolnik je pridrsal skozi rov v mračno votlino. Obstal je in čakal, kaj bo. Vanj je sijalo deset parov nezaupnih oči. Zavil je v kot, kamor je skrbno nosil bilke ob času žetve tudi on. S hrkajočimi glasovi so živali pokazale nejevoljo. Ko je legel so glasovi razburjenja grozeče vreli po rovu. Ni mu bilo mar. Hotel je spati v varnem rovu, ni upošteval zakona tropa, da se posameznik žrtvuje za skupnost. Ko se na svareče mrmranje ni umaknil, je vstal stari samec, ki jih je pripeljal na sedlo in se zagnal v bolnika. Ostre zobe mu je zarinili v bedro. Bolnik je planil pokonci, da bi se branil. Začutil je oster ugriz v hrbet in presunljivo pisnil od bolečine, popadla ga je samica, ki je odkrila rov. Ni se branil, le tiho je cvilil in prosil usmiljenja, a tega rod ni poznal. Prevladal je nagon ohranitve. V naslednjem hipu je začutil močan udarec z glavo v trebuh. Premaknil se je. Suvali so ga proti izhodu in kruto grizli. Tudi njegova mati je bila med tistimi, ki so ga napadli. Zdaj mu ni preostalo nič drugega, kot bežati, sicer bi ga ubili. S poslednjo močjo se je plazil k izhodu. Sele, ko je bil na planem, mu ni nihče sledil in ga grizel. Bolnik se je še dva dni opotekal okoli rorov. Zbral si je najglobljo luknjo, ki pa je bila hladna in pusta. Zato je moral žeti travo. Omotičen se je komaj vlačil v pobočje in ščipal preostale, vlažne bilke. Nanosil jih je v dno luknje in z zadnjo močjo zazidal rov. Skelele so ga rane. Oči so se mu same zaprle in utonil je v spanje. In nikoli več se ni zbudil.

Ko se je rod znebil bolnika, so svizci zazidali rove. Tačice so jim že drevene. Z zadnjimi močmi so se odvlekli na posteljo. Potuhnilo so se v seno. Zvili so se v klopčice z glavo na prsih in z zadnjimi tacami ob ušesih so se tiščali drug drugega in se pogrezali v vse trdnješi spanec. Telo se jim je ohladilo in srce jim je bilo poredko in šibko. Zasuli so v spanec dolge noči.

Krmilnica v Jelendolu pod Košuto

Foto S. Lenardič

Medtem, ko so svizci spali, je padel globok sneg. Po rezah so tulili viharji, v gozdu odmevali strelji, mraz je ledenel skale in glad se je zrcalil v očeh prezeble divjadi.

Dolga noč svizcev je trajala sedem luninih men. Na spomlad se je zganilo v gorah življenje. Dih toplih sap je segel skozi snežne plasti v nedrje zemlje. Sonce se je dvigalo rano in se visoko vzpenjalo v nebo. Vojska snegov, ki je oklepala gore, je izgubila moč. S prisojnih sten so se usipali plazovi. Bobneli so v tokave, ruvali skale, lomili drevje. Umirjali so se v kotanjah. V grapah so šumele hudournne vode in ptice so se nemirno klicale. Drhtenje zemlje, ki je vabilo k življenju, je vzdramilo tudi svizce iz dolgega sna. Počasi so se prebujali iz otrplosti. Debela plast masti je čez zimo skopnela. Leni so se pretegovali in udje so jim komaj služili. Glave so bile težke, gibi boleči in kožuhi preležani. V sobani je vladal mrak in bilo je zatočilo. Čeprav v temi, so našli krmišča, kopice trav. Lotili so se jih in grizli, da bi premajali zobe. Počasi so oživali. Odprli so zazidane rove in se znašli pred novo zapreko. Njihovo domovje je zasul plaz. Spopadli so se s snegom. Na njegovem hladu so preizkusili ostrino svojih krempljev, in ostanke moči. Prekopali so plaz. Svež zrak je vdrl v luknje. Zunaj jih je pozdravila slepeča belina snegov in kričanje lačnih kavk na nebu. Drug za drugim so se prerivali na sneg in se opotekali po skledastih sneženih kotanjah. Začudeno so mežikali v sonce in posedali kar po snegu. Nerodno so se kobacali, drsali, postavljali močice in si meli oči. Zimo so prebili vsi, le bolnika ni bilo več na svetlo. Pozabili so nanj.

Pobočje prisojne strani Velikega Draškega vrha je okopnelo. Rumene zaplate preostalih trav so jih vabile na skromno pašo. V ostenju Tosca je ležal po policah še sneg. Iz daljave je prihajalo votlo bobnenje plazov. Zima je umirala tudi v visokogorju. Mesec gladu je mineval svizcem zelo počasi. Mršavi so se veselili okopnelih zaplat in sproti so ščipali redke bilke komaj vzklilih trav. Življenje je bilo težko in nevarno. Varnostni rovi in razpoke so bili pod snegom. Zelodci pa večkrat prazni.

Pomlad je prinesla v domovje svizcev lepše življenje. Trate so se odele v cvetje, sneg je mrl po osojah in plaznicah. Svizci so se gostili s cvetnimi popki avrikljev, sviščev in drugih rož, napolnjenih s svežino rose. Topli dihi vetra je zganil ljubezen v sivih kožuhih. Sledili so neubranljivemu ukazu narave in se ženili. Pari godnih živali so

se oddvojili od mladih, ki niso razumeli njihovega ponašanja. Ljubili so se pod stenami v zavetju skal.

Neko jutro je svizcem zmotila blažene ure ljubezni lačna lisica. Skalne jerebice so ji pred nosom odletele z rušja. Plazila se je za njimi vse više v goro, tako visoko, da jo je v nosu zaščegetal dah po svizcih. Z dolgim oguljenim repom in gobcem ostrih zob se je plazila od skale do skale. Veter ji je bil naklonjen. Svizci, potopljeni v ljubezensko igro je niso opazili. Bila je že blizu, ko je rezko jeknilo med gorami. Svizci, ki so planili k luknjam so zagledali lisico, ki se je vrgla pokonci, ubrala navzdol in se bolna zavlekla v skalno razpoko. Tam je obležala mrtva in čez nekaj dni jo je obletavala jata lačnih kljunov. Lisico je ubil lovec Miha, ki je že od pomladi večkrat prihajal opazovat sive možičke, svoje ljubljence.

Dnevi ljubezni so minili. Zadostili so nagonu obstanka, pari so se umirili in velika družina je spet živel kot poprej.

Prišlo je poletje. Čas toplih noči in dehtečih trav. Stene so ozorele. Trave so prekrile livade. V mirnih jutrih so bile trate posejane z biseri rose. V njej so bile gazi svizcev, ki so odhajali na pašo vse pod vrhove, tja, kjer so rastle šopi belih očnic in dišečih murk.

Redko je samotni planinec zašel med rogova gora. Presenetil ga je presunljiv brlzig v tišini. Zaman se je oziral. Povsod okoli je bilo samo golo skalovje. Ni poznal tega glasu. Tesnobno se je oziral okoli sebe in iskal, od kod ga oprezajo nevidne oči. Razmišljal je, kaj se je pregrešil. Potem se je spomnil na šop cvetja v rokah. Gorska straža, je pomislil in ga brž skril v nahrbnik. Šele, ko je njegov korak odtaval med kamenjem v dolino, so svizci prilezli na planjave in se predali sončni toploti.

Konec leta se je stari lovec Miha povzpел do domovja svizcev. Jutranji veter je vel od vrhov v dolino. Previdno se je tihotapil od skale do skale vse do opazovališča. Tu je legel v travo in primaknil k očem daljnogled. Svizci ga niso čutili. Greli so se na soncu pred luknjami in okoli njih so se igrivo podili mladički, ki so se rodili v novem domovju. Lovec jih je dolgo opazoval. Potem se je previdno odtihotapil. Na Studorskem prevalu je postal. Preden se je spustil v pobočje Slemenca se je ozrl k našaganemu skalovju med vrhova gore. Brezimno sedlo je dobilo ime. »To naj bo sedlo svizcev,« je odločil lovec. »Da bi jih bilo čim več. Da bi oživali svet pod Triglavom!«

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Slovo od gora

Lepega majskega jutra sem s puško odšel pod vrhove Razorja, da napolnim solnice in opazujem, kako je kaj prezimila divjad. Pravzaprav še najbolj me je gnala tiha želja, da bi vsaj enkrat slišal velikega petelina. Povedati moram, da v mojem šestletnem lovskem udejstvovanju tega nisem doživel, čeprav sem obral veliko rastišč.

V soški dolini je bila že prava pomlad, pod vznožjem Razorja je zelenela bukev, sam Razor pa je bil odet v temno zeleno ruševje, ki je gledalo iz zasneženih jas. Ura je bila tri zjutraj. Obetalo se je lepo jutro. Na vzhodu so se že pojavili prvi znaki bližajočega dne. Rdeči rob in Migovec sta dobivala čedalje lepšo podobo. Zaskovikala je sova in mi pretrgala misli na petelina. Ura se je premaknila na peto.

Napolnil sem dve solnici, med potjo pa sem dvakrat ukrivil prst na lisico. Ko sem okrog šeste ure prišel na tolminski Triglav, se mi je nudil nenavaden pogled. Na dobri strelni razdalji vidim velikega petelina, ki se pripravlja na vzlet. Peruti je razpel, pa zopet stisnil, kot da bi vedel, da sem brez nabojev — brez moči. Mirno se pritiskam k tlom in opazujem obnašanje mogočne ptice. Očital sem si, da sem vzel samo dva naboja. Prst se mi je neprestano krivil in pretaknil sem vse žepe, toda razen dveh praznih tulcev nisem našel ničesar, kar bi mi pomirilo razgorelo lovsko kri. Petelin se je s senožeti začel pomikati proti grmičevju. Sklepal sem, da nekaj z njim ne more biti v redu in da ga poskusim ujeti. Po trebuhu se pomikam po rosnih travah v smer kamor je odšel petelin. Približal sem se grmovju in ga opazim, da leži med kopri-vami. Sto misli se mi je pletlo po glavi, kako priti do redkega plena. Če bi imel dvakrat daljšo roko, bi ga že dosegel. Le dva metra sta naju ločila in srce mi je vedno močnejše utripalo — bo ali ne bo. Še zadnji podvig in skočila sva vsak v svojo smer. Petelin dol jaz gor. Ves zmeden se obrnem in ga po dobrih 60 metrih dohitim.

Otepal se me je, toda moji prsti niso popustili. Kmalu sem ugotovil poškodbe po glavi, pod perutmi pa gnojne rane. Razumel sem, zakaj petelin ob mojem prihodu ni odletel. Verjetno je podlegel močnejšemu tekmeču.

Odnesel sem ga v dolino z namenom, da ga pozdravim, kajti ob pogledu na velike rane se mi je zelo zasmilil. Ko sem ga namazal in povezal, se je pričel krčevito tresti, obrnil je glavo v smeri vrhov njegovega domovanja in dvakrat zaklepal — v slovo goram. Ker mu je manjkalo veliko perja, ga nisem dal prepirati, pač pa sem vzel za trofejo pahljačo, ki me bo še dolgo spominjala na nenavadno doživetje 2. maja 1961.

Pavel Kogoj,
LD Ljubinj Tolmin

Stari gams

Rano me je budilka vrgla na pot v planine in še pred svitom sem bil v svojem čakališču. Dolgo sem že čakal, a gamsov ni bilo nikjer. Minilo me je potrpljenje, ko nedaleč od sebe zagledam močnega kozla. Kmalu bi mi bila od veselja padla puška iz rok. Premagal sem razburjenje in že sem videl trofejo na steni moje sobice. Toda sreča je tako odletela kakor je priletela. Žvižg je zmotil tišino, kozel je udaril z nogo ob tla in ni ga bilo več. Pred očmi se mi je stemnilo in zaželel sem mu vse slabo v nadaljnjem njegovem rodu. Vedel sem, kje bo prešel na drugo stran pečin in zato sem ga hotel prehiteti. Jaz mlad, on star, sva se kosala, kdo bo prej. Prisopihal sem na ozko polico. Vse tiho, nikjer žive duše. Ves sem drgetal, če ga nisem zamudil. Ko se že nekoliko umirim, pogleda iz rušja na drugi strani velika siva glava. Nekaj časa je pozorno gledala okrog sebe in vohala, potem pa se je centimeter za centimetrom jela pomikati iz rušja. Živci so mi brneli in roke so krčevito privijale puško k očem. Še en sam dih in... Toda, kakor da bi bil stulil, ni se prikazal iz rušja. Mirno je gledal in prežvekoval. Tedaj pa nisem mogel več

zdržati, še krepkeje sem pritisnil puško k licu in sprožil. Od mnogih sten se je oglasil odmev in zmotil gorsko tiho. V rušju pa je še vedno stal stari, sivi kozel. Počasi je dvignil glavo in stopil nekaj korakov naprej, na rob stene. Potem je počasi legel in še enkrat dvignil glavo, kakor da hoče poslednjič videti svoje kraljestvo. Za tem je položil glavo na zemljo in ni se več ganil...

Počasi sem vstal in šel proti njemu. Še vedno sem drgetal, toda ne od vznichenja, temveč neke notranje tesnobe, ki mi je očitala, da sem storil naravi krivico. Notranji drget mi je ublažilo sonce, ki je tedaj posijalo name in ob-sijalo srebrnosivo dlako moje najiminitnejše trofeje.

Še danes mi zadrhti srce ob spominu na mladost in njene biserne lovskih doživetij, ki jih ni bilo malo.

In še vedno si želim »tja gor na planine, tja gor v strmine...«

Jakob Hosner

Lov z avtomobilom

V deželah, kjer je avtomobilizem še bolj razvit kakor pri nas, so lovci začeli v nižinskih loviščih odstreljevati srnjad, predvsem srne, na voznjah iz avtomobila. Na odprtem terenu je namreč v jeseni težko zalesti pasočo se srnjad, med tem ko se je avtomobilom privadila. Tako streljajo lovci na »zalazu« čisto kar iz avtomobila, kar se ne sklada ravno z lovsko etiko. Mimo tega je strel iz zaprtega voza v majhnem prostoru nevaren za uho, za bobnič. Nič manj pa je lahko nevaren z naslonom na streho avta, kakor tak primer navaja lovska revija »Wild und Hund«: Dva lovca sta šla z avto-limuzino na odstrel. Ko sta zapazila tropič srnjadi, je voznik ustavil, izstopil in se pripravil za strel s oslonom puške na streho voza. Še preden pa je streljal, je tudi drugi lovec izstopil, da bi ga pok ne glušil. Po strelu je srna zginila in lovca na nastrelu nista našla ne plena, ne kakih strelnih znakov. Zato sta se odločila, da gresta z avtom po psa. Prišedši do avta, sta prese-

nečena opazila, da je steklo v vratih zdrobljeno in streha raztrgana. Ugotovila sta, da strelec ni upošteval razlike med merilno črto skozi daljnogled in osjo cevi. Tako je krogla prebila streho, razbila steklo in šla svojo pot. Sreča, da je drugi lovec pravočasno izstopil, sicer bi bila lahko velika nesreča. Lovska organizacija Bavorske je prepovedala streljanje divjadi iz avtomobila. Mislim, da je tako prav.

Jurij Verovšek

Srnjak s puško

Rekli boste, da je lovška latinščina, vendar se je resnično zgodilo. Ker so v našem lovišču na Ljubljanskem barju v navadi le skupni lovi, smo se razporedili kakor običajno in našemu gospodarju družine kot dobremu strelcu, določili mesto, ki mu gre. Čez njive, travnike, skozi grmovje in koruzišča se je pomikala lovška vrsta. Lovci in psi so stikali za svojimi žrtvami, pisanimi fazani. Puške so se oglašale, fazani so omahovali v zraku in počasi smo se pomikali proti gozdičku, kjer smo pričakovali največ ognja in plena. In glej! Nekaj metrov pred lovci se iz zapleveljene njive na mah vzdigne tropič srnjadi, ko da je zrasla iz tal. Ljudje in živali so bili presenečeni in plahe živalce so v hudi zadregi skušale čimprej priti izpred oboroženih mož. Le močen šesterak, ne da bi se obotavljal, se požene v našega gospodarja. V hipu sta bila oba na tleh. Mož drži z eno roko pihalnik, z drugo pa se boža po spodnjem delu trebuha, kjer je čutil hude bolečine. Srnjak se v naslednjem hipu pobere, si pri tem natakne puško na krepko rogovje in zbeži. Pred oboroženim srnjakom popadajo lovci z razoroženim gospodarjem vred na tla in rijejo z nosovi po bodičastem plevelu. Presodite po tem lovski pogum, če bi oborožili srnjake! Srnjak že v varni razdalji odvrže puško in reši gospodarja hude zadrege in strahu. Tudi lovci se opogumijo in gledajo za srnjakom. Joža pa mu s prstom žuga češ, se bosta že še srečala na štiri oči. Tovariši pa niso pomilovali Jožetov boleči del, pač pa njegovo boljšo polovico, ki jo je verjetno čakala izredna žehta. Veliko smo ugibali, zakaj si je srnjak izbral prav gospodarja družine. Najverjetneje je Joža kot star vztrajen lovec vse poletje stikal za srnjakom, (ki ga ni dobil) in ga motil pri vasovanju. In to je bilo maščevanje. Kaj takega v 40-letni bogati lovski praksi pa še ne, je pribil Joža.

Zor

Kaznovana predrznost vrane

Ob obhodu lovišča in srečanju z vranami ne varčujem z naboji in tako sem v bližini cerkve v Črnem vrhu nad Polhovim gradcem uplenil 2 vrane. S tem sem se posebno prikupil gospodinjici Micki s posestva Mačkovo, ki mi je nato povedala tole: Vrane v okolici njihove domačije so postale tako vsiljive, da so kradle jajca iz kurnice, kamor so prihajale skozi vrata. Višek predrznosti je pa pokazala vrana, ki je hodila skozi okno v shrambo na podstrešju, kjer so hranili slanino in suho meso. Tega si je omenjena vrana precej privoščila preden so opazili, da imajo novega družinskega člana, seveda samo za prehrano, ne pa tudi za delo. Da preprečijo nadaljnji vstop vrani v shrambo, so k oknu prislonili žično mrežo. To je pa vrana odrinila in se še nadalje gostila z mesom. Ko so opazili tudi to, so mrežo pritrdili z žebli. Mreža je bila sicer cela, vendar rjasta in zato manj odporna, tako da jo je vrana prekljuvala in ponovno prišla v shrambo. To zadnje predrzno dejanje pa je bilo za vrano tudi usodno. Iz shrambe ni več našla izhoda ter pri iskanju izhoda zašla v drugo sobo, kjer so pa bila okna zaprta. Otroci so vrano za steklom opazili in opozorili domače, ki so tatinko vsiljivko pokončali.

Iz opisanega se vidi predrznost vran, ki pride po mojem mnenju še posebno do izraza v lovišču. Spominjam se, da so doma vrane često odnašale piščance z dvorišča, predvsem v času gnezdenja. Ni si težko predstavljati, kako šele gospodarijo v lovišču med komaj izvaljenimi kebkci jerebic in fazanov. Sam sem že videl, kako so vrane pozimi napadale odraslega zajca, kar vse kaže na njihovo izredno drznost.

Menim, da vranam in srakam posvečamo vse premalo pažnje, in da so te zaradi velikega števila največji uničevalci mlade perjadi in zajčkov.

Janez Dolničar,
LD Polhovgradec

Srnjak na straži

V družini smo se sporazumeli, da dobim odstrel srnjaka, seveda v spremstvu poklicnega čuvaja. V rani jutranji uri sva se šela pod »Škrnjancem« ter nadaljevala pot do čakališča — preže. Začelo se je svitati in napovedoval se je krasen svež jesenski dan po nočnem dežju. Gozdnemu »stražniku« šoji nisva ušla. Že vem, kje si — je kričala, da je nastala gozdna tišina in le listje

je lahno šumelo. Zdrami me fazan, ki kliče — jaka — —, a sem le Jože. Z boka iz podrasti zaslišim, kako nekaj zašumi. Ze imam privid srnjaka, za katerega sem žrtvoval toliko zalaza in preže, a sedaj — —. Risanico močnejše in mrzlično stisnem k sebi ter drhtim od napetega pričakovanja. Kdaj se prikaže znana glava, nato pa pleče in bum. Ze čutim njegovo težo na ramenih — tudi trofeja je na častnem mestu; priskakljala pa je neobgljena veriverička ter veselo pomahala z repkom — češ, premirje — nič ne bo. Napetost je popustila, a roke in čelo sem si moral otreti od obilnega znoja, ki so ga iztisnili napeti trenutki. Minevala je ura, pa se oglaš skovir in vprašuje — »spiš, — spiš?« Občudoval sem njegov glas in se vprašal, kaj ga je napotilo, da se ob takem času oglaš. Ponovil je klic, da sem se prebudil. Pogledam na uro in se spomnim, da to ni bil skovir, ampak me je čuvaj opozoril, da je čas čakanja potekel. Z nevoljo sem zlezal s preže.

Na povratku sem našel nekaj gob, sem strasten gobar, ter prosil paznika, da mi podrži puško, da jih pobere. Ko sem jih že precej nabral, reče čuvaj, da mi gre pomagat in prisloni puški ob grm. Pri nabiranju se oddaljiva od grma, kjer sta sloneli puški. Naenkrat naju predrami močan bariton. In glej, ob grmu je stal — šesterak in rohnal s svojim bo-bo. Malo odskoči in znova jeznó zaboka, pripravljen za napad. Ker se pa puški ne zganeta, ponovi svoj bojni klic, udari z ного ob tla in zgine kakor je prišel.

Okamenela sva se spogledala, češ, če to ni bil privid. Ponižno sva stopila po puški in molče odšla proti domu. Končno se čuvaj izdere iz boba in mi čestita kot dobremu gobarju, ki pod stražo oboroženega srnjaka nabira gobe. Seveda naj čuvaj tudi sebe prime za nos. In vendar ljubim živo naravo kljub temu, da se včasih duhovito ponorčuje iz nas lovcev.

Jože Munda,
LD Bresnica — Ptuj

Grenek lovski spomin

Pred nekaj leti sva v jeseni z lovskim tovarišem Antonom lezla čez Pirhovec za gamsi. Iz neke kotlinice sva zaradi prevelike lovske mrzlice sprožila tropič kozarije, ki je skakal čez greben v sosednje lovišče. Kar se pokaže čeden gams in se na grebenu ustavi, kakor je njegova navada. Na kakih sto korakov sem

brž ukrivil prst in gams je padel v ognju. Jel pa se je prevračati in pomikati naprej. Zato se sam pomaknem naprej, da bi ga prestregel, toda od zadaj ga nisem hotel streljati. Moram še nekoliko naprej in niže. Obidem rušov grm, a gamsa ne vidim več — in nikoli več!

Pred dobrim letom sva z lov-
cem Francem krenila v Preveljk
in z dnem sva bila vrh Pirhovca,
od koder je prelep pogled na Bov-
ško, na dolino Soče proti Koba-
ridu, na Stol, Kanin, Rombon,
Mangrt... Gamsov nikjer. Na
Špiku zopet sedeva in opaziva le-
pega gamsa, da gre na vrh in čez
pot skoraj tam, kjer sva prej se-
dela. Smola! Pogledala sva še v
Kotle in res so bili tam gamsi
in na grebenu je stal velik kozel.
Čprav je bilo daleč sem mu po-
meril in skoraj nisem verjel
očem da je gams padel, malo po-
brcal in se zvalil v prepad. Ko
sva se s Francem sešla, mi je ob
čestitki ponudil ruševo vejico in
seveda tudi kačjo slino. Gams pa
ni padel v drčo, kakor sem mislil,
ampak se je sredi prepada obesil
v redke črne gabre. Do noči sva
se vzpenjala po policah in iskala
dostop. Domov grede sva starej-
šemu lovcu Andreju, ki je teren
poznal ko svoj žep, natančno raz-
ložila položaj. Prepričan je bil,
da bo drugi dan gamsa kar po-
bral. Pa ga ni. Gams je obtičal
v nedostopnem previsu. Pouk iz
tega: gamsa ne smemo streljati
kjerkoli!

Branko Rot
Drežnica št. 30 p. Kobarid

Moja prva lisica

Bilo je to lepega junijskega
dne, ko sva se z bratom Ivanom
odpravila na roparskega kralja
naših gozdov, kragulja, da bi iz-
sledila gnezdo.

Hodila sva vse popoldne, a
našla nisva ne gnezda in ne pe-
resa kakega njegovega plena. Za-
to greva z bratom iskat lisičine
in tam skušava najti obiskovalko
naših kurnikov. Hodila sva prav-
zaprav tja v dan, z zavestjo, da
zaman iščeva, ker nama je oče
pred odhodom rekel, da ima li-
sica 99 kunšti, midva pa komaj
eno.

Zavijeva končno proti grebenu
v kostanjeve gozdove, ko naen-
krat pride pred oči, kakor da bi
padla z neba, mlada lisička, nato
še druga, od tretje sem videl le
še rep. Žal sem bil brez puške
in da bi z Ivanom ne motila igre
lisičk, sva se ognila lisičine.

Doma sem očetu povedal svo-
je odkritje in namero za nasled-
nji dan. Oče je menil, da me bo-

do lisice pošteno nasukale. Drugi
dan po prihodu iz službe, se mi
je s puško tako mudilo v Črmljo
nad lisice, da še jesti nisem uteg-
nil. Sedel sem na štor poleg lisi-
čine in čakal, kdaj se prikaže
mladež na veselo igranje.

Sonce se je že poslavljalo in
mene je premagovala dremavica.
Ravno se zdramim in kakih 10
metrov pred rov priteče na drob-
no vohljajoča lisica. Padla je na
mestu. Poznalo se ji je, da doji,
saj je bila okoli seskov vsa gola.
Uplnil sem mladiče, snikakor pa
ne vseh, čeprav sem se močno
trudil. Ko sem nesel lisico, so me
kmetje zadovoljno pozdravljali
in tudi oče je moral spremeniti
mnenje o mladem lovcu.

Za drugo lisičino sem vedel
že od cicibanovih let. En rov je
bil na novo iztrebljen in okoli
vhoda vse pomendrano. Ves te-
den sem hodil na prežo, a na
spregled ni bilo ne mlade ne sta-
re. Zato sva z bratom v odprtino
zakurila in na žar nametala
žvepla*. Rov sva zamašila. Pri
drugem izhodu sem stopil na
prežo.

Ni bilo dolgo, ko je pokukala
iz rova lisička, ki sem jo pogodil
v glavo, a se je še potegnila na-
zaj, da je nisem mogel doseči.
Bila je že tema in zato sva za-
kopala tudi ta izhod za drugi dan.

Nedelja je bila in pošteno je
deževalo. Začela sva zopet z de-
lom, a to pot s krampom in mo-
tiko. Kak meter globoko sva na-
šla ustreljeno lisičko. Pri vsem
trudu se pa nisva mogla dokopati
do kotla. Zakurila sva še enkrat
in zakopala tako, da sem siguren,
da ni ostala nobena živa. Dobil
sem na ta način štiri lisice. Da bi
vsak lovec vložil toliko truda, bi
bil v mnogih loviščih stalež div-
jadi boljši kakor je. Tudi nisem
za to, da bi lisico kakor koli
ščitili.

To leto nam je toča uničila
80 % staleža divjadi. Če še lisc
ne bomo krepko zatirali — ker
so ampule prepovedane — bodo
naša lovišča slabo izgledala.

Vlado Kranjc
LD Trnovska vas

Srnjak Rjavček

Ko so našega starega Kobaca
pokopali, so mi pripovedovali, da
je imel svojevrsten pogreb. Po-
mislim sem na Kobaca, imenovali
so ga vedno le s tem domačim
imenom, na njegovo težko življe-
nje v hribih, zlasti še med oku-
pacijo. Seveda, starost ga je po-
brala in smrt se ga pri njegovih

osemdesetih letih pač ni mogla
izogniti. Sicer je bil pa grča ter
do zadnjega avtoriteta v svoji hi-
ši. Z naravo je živel v lepem so-
žitju. Komaj nekaj mesecev pred
tem sva v lovski koči po domače
sukala pogovor. Tožil je na težko
hribsko življenje. Mladina zapu-
šča domove, kjer ostajajo le stari
nebojgenci. Mladina ima danes
lepo, je menil, osem ur naredi,
potem pa »hopsasa«. Mi smo pa
včasih vlekli od svita do mraka,
pa je bilo še premalo. No, mla-
dost smo pa imeli tudi lepo zato,
ker smo bili mladi.

Že nekaj let Kobac ni krivil
prsta nad divjadjo. Bil je tudi
bolj slab strelec. Po njivah nje-
gove osamljene kmetije se je
vedno pasla srnjad. Včasih je za-
lezla srnjad tudi v škodo, med
fižol in podobno. Takrat so mu
domači očitali, da mu puška rjavi
na steni. Kobac pa je imel srce
za divjad in jo branil češ, tudi
divjad ima pravico živeti, čeprav
mu za škodo ni bilo vseeno. Raje
je zjutraj in zvečer plašil srnjad
z njiv. Posebno srnjak, z dol-
gimi stisnjenimi rogovi, je bil ne-
odjenljiv. Zaradi rdečerjave bar-
ve, ga je Kobac imenoval Rjavček
in pravil, da je zelo »potruncan«
in menda naglušen. Včasih je moral
proti njemu lučati kamenje, da ga
je prepodil. Svojevrsnež je bil.
Kara! ga je in mu pretil s prstom,
če boš še prišel, Rjavček, te bom.
In Rjavček je še prišel in Kobac
ga ni.

Po stari lovski šegi je Kobaca
na pogrebu spremljala deseterica
članov lovske družine. Težki so
pogrebi v reških hribih, saj je
treba rajnega spraviti s hriba v
hrib. Tako traja tak sprevod tudi
3, 4 ure do pokopališča v M. Reko.
Prijeten kraj je to. Ima pa samo
šolo, eno kmetijo in cerkev s po-
kopališčem. Vse ostale kmetije so
raztresene po bližnjih in daljnjih
vzpentinah. Pravijo, da imajo re-
čani vsega premalo le sonca ved-
no dovolj.

Po dolgi hoji se je sprevod pri-
bližal pokopališču. In glej, na jasi
v bližini pokopališča je stal
srnjak kakor v zemljo vkopan.
Nemo je bolščal v premikajočo
se vrsto ljudi. Ni ga motilo mr-
mranje in ne sprevod. Lovci so
spoznali Rjavčka s Kobacovega
hriba. Prišel je, da se poslovi od
svojega zaščitnika. Ko je obred
minil in so se ljudje razšli, se je
Rjavček pognal po jasi navzdol,
predirjal del pokopališča in zgi-
nil v gozdu. Ljudje so se še dolgo
spominjali tega dogodka na po-
grebu starega Kobaca.

* To ni lovsko

Ur.

Tone Valenčak, Prebold

Brak jazbečar uničil vidro

Lep psiček je triletni Taso. Lani je na tekmi brakov jazbečarjev na Libni dosegel 215 točk in tako priboril svojemu gospodarju Lojzetu Koritniku s Kremenca 9, članu LD Videm ob Savi, prvo nagrado.

Letos v oktobru je šel Taso z Lojzetom past kravo k potočku Derniku, ki je bil zaradi letošnje suše skoraj usahnil. Na paši je psiček, kakor navadno, šaril po okolici in zašel tudi v grmovje ob potočku. Lojze je zaslišal neko renčanje in pihanje in ko je pes še zacvilil, je stekel k strugi. Tam je opazil, da pes drži neko žival za hrbet, žival pa psa za levo lice in da se valjata po strugi. Lojze je spoznal vidro, psičku pa ni mogel pomagati. Vidra je vlekla čedalje bolj proti tolmunu, Taso pa nazaj na plitvino. Usodno za vidro je bilo, da jo je pes tiščal k tlom v vodo in tako je vidra po nekaj minutah popustila. Tedaj jo je pes zgrabil za vrat, umoril in prinesel svojemu gospodarju na travnik. Tam jo je ves čas nadaljnje paše skrbno čuval. Bila je mlada vidra, Tudi doma je nad vsakim, ki je hotel prijeti njegov plen, ljubosumno renčal in celo nad gospodinj, ki ga je dnevno hranila. Takšen je naš Taso!

Oton Mikulič
LD Videm ob Savi

S študentom

Navzlic hudi zimi 1952/53 ni sta zamrznila Pesnica in Struga, ki sta nudili obilo lova na divje race, komur se je ljubilo gaziti skozi ostro zimsko sapo.

Sneg je škripal, rake so se lepile na železo in trepalnice so se sprijemale pod vlažnim dihom; to mi ni moglo vzeti veselja lova na race, še manj pa tovarišu — takratnemu študentu Bogdanu L. s pravo lovsko krvjo. Večkrat sva skupaj šla čakat mráz in race, dostikrat pa race samo plašiti; Bogdan je bil seveda še brez dovoljenja, mladenič — učenec, a bil je discipliniran. Ko je udaril zvon na Zavrču, sva že slišala v zraku znan fifififi — a za šibre nedosegljiv. Ni minila minuta in že je bilo čuti pšššš — priletele so in rezek pok je upihnil dvoje račjih duš. Da se lovška žilica pomiri, sem tudi spremljevalcu ponudil, da strelja. Ker se je že močno mračilo, se je zaradi mraza jela iz vode kaditi para in otežkočala pregled, sva krenila ob vodi proti domu. Kar se dvigne iz vode racak z glasnim — vak, vak — a pok odloči — »cvok«. Smola, padel je na nasprotni breg. Toda pripravnikov uspeh prezre vse, tudi 15 m široko vodo. Po-

iskala sva plitvino, da jo je prebredel in pobral lepega racaka. Uspeha sem bil tudi jaz vesel. Razigran, se pa ni vračal po istem tiru, da mu je spodrsnilo in strmoglavil je v tolmun — kakor v juliju — a racaka ni izgubil. Ko se z mojo pomočjo izkobaca na drugi breg, mu je zmružujoči površnik že šumel. Do doma sva šla 10 minut »expres« in ob moji strani je šumel kakor zgoraj in spodaj naškrobljena dečva. Na mojem domu se je med šalami odtajal, da se je lahko preoblekel in topel čaj ga je ogrel na znotraj. Do svojega doma je imel še 2,5 km. Ta kopel ga ni niti malo vrgla iz lovske razgretosti. Navdušeno si je ogledoval prvi plen in črne krivčke. Tisto zimo sva šla še večkrat na race in imela lepe uspehe.

Minila so leta in postal je veterinar. Lovski izpit je še pred njim, a je že kljub temu dober, pravičen lovec — pripravnik. Za njim je študij, mokri krst, fantovska ljubezen, pri vojaki pa že šteje dneve. Pravi, da mu ženica ne bo preveč zamerila, če bo kako nedeljo sama kosila. Mu bo pač »topla« večerja bolj teknila — kakor nam »starim naglušnim asom«. Veš, draga Majdica, vedi se po »lovsko« (ne stalno po profesorsko), včasih malo zamiži zgolj na eno oko, — pa te bomo še vsi lovci radi imeli v svoji sredini — čeprav »naše« zvejo.

Joško Korpar, L. D. Bresnica
Ptuj

Prvič na lovu

Ko sem bil še zelo majhen, sem večkrat opazoval očeta, ko se je odpravljaj na lov. Ves nasmejan si je oprtal puško in nahrbtnik ter vzel s seboj štirinožnega prijatelja, Lumpita. Tudi z lova se je vračal vesel, toda utrujen. Pri tem sem si zaželel, da bi bil tudi jaz enkrat deležen tega veselja. Prosil sem očeta in ga nadlegoval toliko časa, da me je vzel s seboj nad srnjaka. Težko sem pričakoval napovedano nedeljo. V soboto sem moral kmalu spat, ker je oče odločil, da ob dveh zjutraj odrineva.

Ravno ob dveh zjutraj sva tiho zaprla kuhinjska vrata za seboj. V Kotredežu naju je že čakal lovec Drago. Oče mu je zaželel dobro jutro in vprašal po Stefanu. »Za črnuhi je šel pogledat«, je rekel Drago.

Počasi smo se vzpenjali proti prijazni vasi Čebine. Bilo je krasno julijsko jutro in zdanilo se je, ko smo zadihani prispeli na Čebine. Kmalu za nami je prišel tudi Ivan, gospodar družine. Oče je še naročil, da se ob 8 uri

snidemo v vasi. Krenili smo vsak na določeno mesto, Midva z očetom sva odšla v dolino oziroma v žleb, ki pelje v dolino.

Oče se je postavil k neki buki, meni pa s prstom odkazal mesto, kjer sem sedel. Ker sem začutil lakoto, sem odprl torbico in začel na tihem malicati. Med tem sem zaslišal, kakih 100 metrov pod nama lomastenje. Skoraj mi je kruh padel iz rok. Priplazil sem se do očeta ter ga tiho vprašal, kaj bi to bilo. Kratko me je zavrnil naj bom tiho. Tudi dihati ne smeš. Zlezal sem na svoje mesto, toda jedel nisem več. Tedaj pa je srnjak v divjem teku prečkal dolino pod nama. Splašil ga je najbrž Ivan, ki se je motovilil na svoje čakališče. Srnjak se je kmalu tik pod očetom ustavil ter prisluhnil. Ker ni slišal nič sumljivega se je začel mirno pasti in se počasi pomikal naprej. Končno se je pokazal izza dveh bukev in oče je previdno primaknil daljnogled k očem. Tudi jaz sem videl rdečkasto liso, ki se je previdno, počasi premikala pod nama. Oče je odložil daljnogled in začel dvigati puško. Končno je bila puška pri licu in odjeknil je strel. Srnjak je odskočil v zrak, se zakolental kakih petdeset metrov po žlebu in se ujel za nekim grmom. Odmev strela se je izgubil nekje pod Čemšeniško planino. Očetu so se zablistale oči, sedel je k meni in prižgal cigareto. Ko je pokadil, je izmenjal naboj v puški in smeje rekel: pojdiva ponj! Srnjak je ležal negiben, prestreljen skozi pleča, le kalne oči so očetu očitale, zakaj je ukrvil prst. Ker sem že prebral glasilo »Lovec«, sem se spomnil, da moram očetu čestitati. Ura je bila pol šestih. Medtem, ko je oče prinesel srnjaka na mesto od koder je streljal, je že prisopihal Stefan, odlomil dve smrekovi vejici, dal srnjaku eno kot zadnji grizljaj, s krvjo oroseno pa ponudil očetu in mu želelovski blagor.

Pri ogledovanju srnjaka smo opazili, da je neparen osmerak.

V Kotredežu so se lovci v gostilni odžejali, ker so na Čebinah pili kačjo slino. Srnjaka je obešenega na ograji stražila psička Dina. Nato so srnjaka naložili na kolo, da sem ga zapeljal domov.

To je moje prvo lovsko doživetje z očetom, ki sem ga opisal za dvajsetletnico, ko je začel kot partizan hoditi s puško po gozdovih.

Kadar pogledam nagačeno srnjakovo glavo, se mi zdi, da mi očita: tudi ti si mi pomagal vzeti življenje.

Joško Vidmar, učenec 7. razr.
Zagorje ob Savi

LOVSKA KINOLOGIJA

Preizkušnjo po krvnem sledu v republiškem merilu, je priredilo Društvo ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani, pod pokroviteljstvom LZS, 11. nov. 1962 v Cerknici, za vse lovske pse. Preizkušnja se je vršila po pravilniku, sprejetem na občnem zboru kinoloških sodnikov na Travni gori in potrjenem od KZS. Od prijavljenih 12 psov, se jih je udeležilo 10. Ocenjevali so sodniki: Dr. Janko Lavrič, Jože Škofic, Jurij Verovšek, Pavel Cvenkel, Franc Vesel; vodja preizkušnje, Jože Kristen. Sledovi so bili položeni 10. nov. popoldne, dolgi po 1000 metrov.

Pred tekmo — vodniki s psi

Foto Vl. Pleničar

Pes je našel sled Foto H. Vadnov

Pes izdeluje sled

Foto H. Vadnov

Kri je bila od parkljaste divjadi, 0,3l na sled. Udeležence in navzoče je pozdravil predsednik DLP Vladimir Pleničar, starešina LD Cerknica dr. Pušenjak in med drugim vsem zaželel dobrodošlico in uspeh, dr. Lavrič je pa vodnikom pojasnil, kaj ta preizkušnja od psa zahteva. Od 9. do 14. ure je preizkušnjo opravilo vseh 10 psov, z naslednjimi ocenami:

Ia Razor Travnogorski, JRGki 2045, vodnik J. Vesel, LD Sodražica

Ib Kajon, RM bj 1162, vodnik I. Paje Goj. lovišče »Snežnik«

Ic Kadel, JRmbj 1942, vodnik I. Grajš, Goj. lovišče »Rog«

Iia Bruno JGRki 1311, vodnik A. Ivanc, LD Sodražica

Iib Bor Javorniški, JRlt 1855, vodnik J. Škulj, LD Sodražica.

Pohvala: Dik, LRJ 207 JKd, vodnik ing. A. Šimeček, LD Pšata

Pohvala: Bor, JRbj 1044, vodnik A. Centa, LD Vel. Lašče

Pohvala: Don, RMbar 3111, vodnik J. Pintar, LD Sodražica

Neocenjena: Dendi JRGki 1575, vodnik J. Pintar, LD Sodražica

Neocenjena: Alma Jézerska, JRlt 1826 T., vodja F. Tekavec, LD Cerknica.

Po položitvi sledov je ponoči dve uri deževalo. Tudi zadnja dva psa sta delala v dežju. Vodnik, čigar pes je dosegel Ia oceno, je prejel poleg praktičnega darila tudi spominski pokal, ki ga ima DLP za te preizkušnje in vsako leto vanj vgravira oceno najboljšega psa in ime vodnika. Ostali vodniki so prejeli praktična darila in lične diplome. Ob koncu vsekozi uspele prireditve, se je

predsednik DLP toplo zahvalil vsem sodelujočim, posebej pa LD Cerknica za dejansko pomoč in sodelovanje, Lovski zvezi Slovenije pa za izdatno finančno pomoč.

V. Pleničar

Pes je našel plen

Foto H. Vadnov

Preizkušnja psov goničev na Dolah pri Litiji, 4. novembra 1962, ki jo je planirala LZ Trbovlje.

Za odlično organizacijo prireditve gre zasluga Mirku Vrtačniku. Žal so nekatere družine napačno razumele dopis LZ Trbovlje, kakor da bi bilo tekmovanje. Zato bi priporočal vsem družinam te zveze, da bi za večje zanimanje poslale na zvezni seminar vodnike in družinske kinologe. Tako bodo vedeli, da se na take prireditve vodijo le psi do 18 mesecev starosti. V komisiji sta bila splošni sodnik za goniče in brake jazbečarje Jože Kristen in sodnik za delo goničev Lojze Brvar. LZ Trbovlje je zastopal Franc Letnik. Ob osmih je bil spuščen prvi pes, ob 14.30 uri pa oprčen zadnji. Dan je bil lep, sončen, vendar so psi težko sledili. Zajci so trdno držali, kar je običajno ob odpadanju listja. Disciplina vodnikov je bila vzorna. Vodniki, katerih psi so bili pozitivno ocenjeni, so prejeli praktična darila. Na preizkušnjo je bilo privedenih enajst psov. Vrstni red po uspehu je bil tale:

1. Egica Podvinska, pos. gonič, prav dobre telesne ocene; lastnik in vodnik Jernej Štern, Zagorje. Pes je bil dobro voden in vodnik je izkoristil vso dobro zasnovo psa. Pes naj se nadalje šola, da bo usposobljen za jesensko tekmo.

2. Voh, resasti istr. gonič, prav dobre telesne ocene, temperamenten, išče z nizkim nosom; lastnik in vodnik Mirko Vrtačnik Dole pri Litiji. Vodnik je vso zasnovo psa do skrajnosti izkoristil. Pes je izvršil vsa vodnikova povelja.

Vodniku priporočam, da privede psa na jesensko tekmo.

3. Bibi, balkanski gonič, prav dobre telesne ocene; lastnik in vodnik Stanko Herle, Zagorje. Pes išče sistematično, vodnik ga ima v rokah. Vodniku priporočam, da popravi še nekatere hibe in privede psa na jesensko tekmo.

4. Trio, kratkodlaki istr. gonič, telesne ocene dobro; lastnik in vodnik Albin Medved, Dole pri Litiji. Pes je sicer pokazal dobro lovsko zasnovo, vendar je vodnik ni docela izkoristil. Po nadaljnjem šolanju naj ga privede na jesensko tekmo.

5. Agič; lastnik in vodnik Jože Zavrh, Dole pri Litiji telesna ocena dobro. Pes je pokazal ustrezno zasnovo, vendar je bil premalo voden. Ni pokazal pravega zanimanja, kakor bi ga moral. Psu močno manjka vaje. Vodnik naj psa izpopolni in ga pripelje na jesensko tekmo.

Vsi ostali psi so imeli nekoliko smole zaradi padajočega listja. H koncu čutim dolžnost, da se LD Dole toplo zahvalim za izredno gostoljubnost in tovarštvo.

Lojze Brvar

Pomladanska tekma in pomladanska vzrejna tekma ptičarjev bosta 13. in 14. aprila 1963 v lovišču Ljubljansko polje—Rožnik. Sestanek tekmovalcev bo v soboto, 13. aprila 1963 v gostilni J. Kačič, Titova cesta; v nedeljo, 14. aprila 1963 pa v gostilni Ruski car na Ježici, obakrat ob sedmih. Predmeti preizkušnje oziroma discipline so: nos, iskanje, stoja na-

tezanje, hitrost, vztrajnost, ubogljivost, strelomirnost in zasnova za delo po sledu zdrave dlakaste in pernate divjadi. Pri zadnji disciplini opozarjamo, da mora pes sveži zajčji sled samostojno ali na povelje vodnika — ne da bi pes videl bežečega zajca — z vnelo slediti. Vodniki, pomagajte mlademu psu, da pokaže prirojene zasnove. Psa pri iskanju na polju vodimo proti vetru, da dobi divjad v nos že na primerno razdaljo. Pravilno voden pes tudi ne preskoči ali ne prepodi divjadi. Pes mora imeti primeren ovrtnik, vodnik pa vodilni jermen in piščalko.

Preizkušnje se lahko udeležijo vsi čistopasemski psi ptičarji, ki so vpisani v Register mladih, položeni 1962 in stari najmanj 9 mesecev. Pomladanska tekma je namenjena preizkušnji starejših psov in psic, ki so že bili ali pa še bodo uporabljeni za pleme. Poleg navedenih disciplin se zahteva vzdržnost pred zajcem in pred pernato divjadjo. Izključeni so bolni psi ali goneče se psice.

Kdor želi prijaviti psa na eno izmed teh tekem, naj se osem dni pred tekmama javi na naslov prireditelja: Lovska zveza Ljubljana, v Ljubljani, Župančičeva ul. 9/II. Mladi vodniki dobe navodila za pravilno šolanje in vodenje psa v priročniku Ptičarji in šarivci, ki se dobi v pisarni Kinološke zveze Slovenije, Ljubljana Župančičeva 9/II.

Lovci, udeležite se teh tekem kot vodniki ali kot opazovalci, da si pridobite ali izpopolnite svoje znanje v šolanju in vodenju lovskega psa!

D. L. P., Vladimir Pleničar

PRIJAVLJENE PARITVE

LOVSKI PSI

Kokeršpanjeli:

Dedi Koseška JRŠK 222 — Robi JRŠK 248 bil na tekmi, leglo bo 13. marca 1963. Vzreditelj Božo Simunac, Kranj, Župančičeva 30.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Dina JRPki 2852 — Dik JRPki 2596 je bil na tekmi, leglo bo 2. aprila 1963. Vzreditelj Stane Kavčič, podpredsednik ljudske skupščine LRS Ljubljana, Cesta na Rožnik 37.

Astra JRPki 2512 — Ali JRPki 2040 je bil na tekmi, leglo bo 24. marca 1963. Vzreditelj Lovska zveza Celje, Čuprijska 19.

Diva JRPki 2749 — bila na tekmi — Adon JRPki 2751 bil na tekmi, leglo bo 3. marca 1963. Vzreditelj Martin Vučajnik, Sela pošta Dobrova.

Avša JRPki 2396 — Kasan Glinški JRPki 1738 je bil na tekmi, leglo bo 9. marca 1963. Vzreditelj Zvonko Rožnik, Goričane 28, pošta Medvode.

Taja JRPki 2175 bila na tekmi — Kasan Glinški JRPki 1738 bil na tekmi, leglo je bilo 25. februarja 1963. Vzreditelj Jure Djurekovič, Doljna Prekopa 24, pošta Kostanjevica.

Arna JRPki 2167 — Kasan Glinški JRPki 1738 bil na tekmi, leglo je bilo 25. februarja 1963. Vzreditelj Tone Štiherle, Radovjica.

Lovski terierji:

Feri JRLT 1892 — Masl JRLT 831 bil na tekmi, leglo bo 1. marca 1963. Vzreditelj Urban Fabijan, Dol. Toplice.

Braki jazbečarji:

Ada JRBj 1192 — Bruno JRBj 1513, leglo bo 21. III. 1963. Vzreditelj Jože Klavora, Pokljuka, pošta Bled.

Ciga JRBj 1010 — Daki JRBj 781 bil na tekmi, leglo bo 6. III. 1963. Vzreditelj Peter Zaplotnik, Pristava 38, pošta Križje.

Breza JRBj 1083 bila na tekmi — Cibor JRBj 735 bil na tek-

mi, leglo bo 11. marca 1963. Vzreditelj Jakob Orešič, Slov. Bistrica, Ljubljanska cesta 45 a.

Cedra JRBj 1349 — Eno JRBj 889 bil na tekmi, leglo bo 13. marca 1963. Vzreditelj Zdravko Kosmač, Volaka 16, pošta Gorenja vas nad Škofjo Loko.

Ada JRBj 1220 bila na tekmi — Jago JRBj 1303, leglo bo 8. marca 1963. Vzreditelj Ivan Selič, Slivnica pri Celju.

Kratkodlaki istrski goniči:

Diana JRGki 2785 bila na tekmi — Bar JRGki 2846, leglo bo 16. marca 1963. Vzreditelj lovska družina Sodražica, psarna Travnogorska.

Moja Travnogorska JRGki 3569 — Razor Travnogorski JRGki 2045, bil na tekmi, leglo bo 12. marca 1963. Vzreditelj lovska družina Sodražica, psarna Travnogorska.

Dinga JRGki 3640 — Cero JRGki 3566, leglo bo 10. marca 1963. Vzreditelj Ivan Francelj, Rapljevo 26, pošta Struge na Dolenjskem.

Ersa JRGki 3126 bila na tekmi — Cero JRGki 3566, leglo je bilo 27. II. 1963. Vzreditelj Ivan Miklič, Smuka št. 1, pošta Hinje.

Posavski goniči:

Dora JRGP 2265 — Brin JRGP 3207, leglo bo 16. marca 1963. Vzreditelj Alojzij Brvar, Podvine 20, pošta Zagorje ob Savi.

Kinološka zveza Slovenje

PRIJAVLJENE IN ZAŠČITENE PSARNE

»Podloška« za jazbečarje, lastnik Anton Gojkovič, Ptujška gora št. 17.

»Grumeljska« za dalmatince, lastnica Tončka Goršič, Ljubljana Mivka št. 7.

NOVI KINOLOŠKI SODNIK

Izpit je opravil za oceno zunanosti vseh vrst goničev sodnik za delo goničev tov. Alojzij Brvar, Padavine št. 20, pošta Zagorje ob Savi.

ODLIKOVANJE

Kinološka zveza Slovenije je odlikovala z zlatim znakom za zasluge na kinološkem polju tov. Pavla Cvenkela, tajnika Društva ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani.

Kinološka zveza Slovenije

Koledar kinoloških prireditev v letu 1963 — 1964

OPOMBA: če nista določena kraj in datum prireditve, velja, da bo podatke prireditelj javil pozneje.

Sodnike bo imenovala ustrezna pasemska organizacija, voditelje tečajev in seminarjev pa bo preskrbel prireditelj.

Prireditelj lovska zveza Celje:

12. maja 1963, preizkušnja jamarjev za delo v rovu v lovišču Žalec. Sodnike določi KLJT.

26. maja 1963, pregled vseh pasem lovskih psov v mestnem parku s pričetkom ob 8. uri.

Junija 1963, enodnevni praktični tečaj za delo po krvnem sledu v Zgornji Savinjski dolini in v Celju.

Septembra in oktobra 1963, preizkušnja krvo-slednikov in donašalcev po pravilniku Lovske zveze Celje.

29. septembra 1963, tekma jamarjev na planem v lovišču Žalec.

20. oktobra 1963, mladinska tekma in tekma starejših španjelov za ugotovitev lovske zasnove v Sentjurju.

9. novembra 1963, tekma in preizkušnja lovske zasnove goničev v Zgornji Savinjski dolini.

16. novembra 1963, tekma in preizkušnja brakov jazbečarjev v Slovenskih Konjicah.

Prireditelj Lovska zveza Gorica:

17. marca 1963, pregled ptičarjev.

30. in 31. marca 1963, pomladanska vzrejna tekma ptičarjev.

21. aprila 1963, pregled goničev in jamarjev v Mostu na Soči.

29. septembra 1963, preizkušnja lovske zasnove goničev.

Prireditelj Lovska zveza Kočevje:

22.—24. marca 1963, tečaj za vodnike lovskih psov v Travnj gori, obvezen za vse lovske družine.

28. aprila 1963, pregled goničev in brakov jazbečarjev, združeno s preizkušnjo naravne zasnove v Dobrepoljah za lovske družine velikološkega področja. Sestanek ob 8. uri na postaji v Dobrepoljah.

5. maja 1963, pregled goničev in brakov jazbečarjev, združeno s preizkušnjo naravne zasnove v Ribnici na Dolenjskem za lovske družine ribniškega področja. Sestanek ob 8. uri v gostilni »Pri Cenetu« v Ribnici.

12. maja 1963, pregled goničev in brakov jazbečarjev, združeno s preizkušnjo naravne zasnove v Livoldu pri Kočevju za lovske družine kočevskega področja. Sestanek ob 8. uri v Livoldu.

25. avgusta 1963, tekma po krvnem sledu v okrajnem merilu, za vse pasme lovskih psov v Stari Cerkvi pri Kočevju. Vsaka lovska družina je dolžna pripeljati po enega psa, ki še ni tekmoval. Sestanek ob 8. uri v Stari Cerkvi.

3. novembra 1963, tekma starejših že preizkušenih goničev za prvaštvo Lovske zveze Kočevje v lovišču lovske družine Sodražica. Sestanek ob 8. uri v gostilni »Pri Koproli« v Sodražici.

26. januarja 1964, zbor kinoloških referentov ob 8.30 uri v lovski sobi hotela »Pugled« v Kočevju. Udeležba je obvezna za vse kinološke referente Lovske zveze Kočevje.

Prireditelj Lovska zveza Koper:

10. marca 1963, pregled psov vseh pasem.
23. in 24. marca 1963, pomladanska vzreja in pomladanska tekma ptičarjev.
20. oktobra 1963, pregled in preizkušnja naravne zasnove goničev.
22. decembra 1963, tekma goničev.

Prireditelj lovska zveza Kranj:

16. junija 1963, pregled lovskih psov vseh pasem na Kranju na Planini.
27. oktobra 1963, preizkušnja naravne zasnove in tekma goničev in brakov jazbečarjev v Žirovnici, v lovišču lovske družine Stol.
27. oktobra 1963, tekma jamarjev v rovu in na planem.
3. novembra 1963, tekma po krvnem sledu v okrajnem merilu.
Tečaja za vzreditelje in vodnike lovskih psov v Kranju in Radovljici.

Prireditelj Lovska zveza Ljubljana:

- Marca 1963, tečaj za vodnike (teoretično in praktično).
13. in 14. aprila 1963, pomladanska vzreja in pomladanska tekma ptičarjev v Ljubljani. Zbirališče 13. IV. 1963, ob 14. uri v gostilni Kačič na Titovi cesti, 14. IV. 1963 pa ob 7. uri v gostilni Ruski car na Ježici.
19. maja 1963, pregled psov vseh pasem na Ljubljanskem gradu od 8. ure dalje.
23. junija 1963, tekma jamarjev v rovu v Ljubljani. Zbirališče ob 7. uri v gostilni »Pod Lipco«, Stožice pri Ljubljani.
22. septembra 1963, tekma jamarjev na planem. Zbirališče ob 7. uri v gostilni Tavčarjev dvor na Ježici.
12. in 13. oktobra 1963, jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev v Ljubljani. Zbirališče 12. X. 1963 ob 14. uri v gostilni Kačič na Titovi cesti, 13. X. 1963 pa ob 7. uri v gostilni Ruski car na Ježici.

19. in 20. oktobra 1963, mladinska tekma in tekma starejših španjelov za ugotovitev lovske zasnove v Ljubljani. Zbirališče 19. X. 1963 ob 14. uri v gostilni Kačič na Titovi cesti, 20. X. 1963 v gostilni Tavčarjev dvor na Ježici.

Septembra 1963, preizkušnja lovske zasnove goničev in brakov jazbečarjev na več krajih v okolici Ljubljane.

Prireditelj Lovska zveza Maribor:

Za ptičarje:

21. aprila 1963, pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v lovišču Pobrežje. Sestanek ob 8. uri v gostilni Lešnik na Brezju pri Mariboru.

20. oktobra 1963, jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev v lovišču lovske družine Rače. Sestanek v gostilni Brglez v Račah.

Jeseni 1963 je predvidena tudi uporabnostna tekma ptičarjev, če bo zadostno število prijav.

Prijave za vse prireditve je poslati vsaj 10 dni pred določenim rokom Lovski zvezi Maribor, Trg svobode št. 1.

Za jamarje:

7. aprila 1963, tekma jamarjev v rovu v lovišču lovske družine Pobrežje. Sestanek v gostilni Lešnik na Brezju.

13. oktobra 1963, tekma jamarjev na planem v lovišču lovske družine Pobrežje. Sestanek v gostilni Lešnik na Brezju. Prijave za obe prireditvi je

poslati vsaj 10 dni pred določenim rokom Lovski zvezi Maribor, Trg svobode št. 1.

Za brake jazbečarje in goniče:

Predvidena je preizkušnja, oziroma tekma brakov jazbečarjev in goničev za dravsko dolino, ki jo organizira lovska družina Radlje ob Dravi. Druga enaka prireditve je namenjena za bazen Poljčane, Polskava, Slovenska Bistrica. Organizira jo lovska družina Slovenska Bistrica.

Za šarivce:

V načrtu je mladinska tekma in tekma starejših španjelov za ugotovitev lovske zasnove, če bo dovolj prijav. Lovske družine naj sporoče Lovski zvezi Maribor število španjelov, ki bi prišli v pošteve za tekmo.

19. maja 1963, pregled psov vseh pasem na sejmišču v Mariboru.

Prireditelj Lovska zveza Murska Sobota:

20. in 21. aprila 1963, pomladanska vzrejna tekma ptičarjev v okolici Murske Sobotе.
5. in 6. oktobra 1963, jesenska vzrejna tekma ptičarjev v okolici Murske Sobotе.

Prireditelj Lovska zveza Novo mesto:

V septembru 1963, pregled in preizkušnja naravne zasnove goničev in brakov v Novem mestu, Trebnjem, Črnomlju in Metliki.

13. oktobra 1963, tekma goničev v Novem mestu za bazen Novo mesto. 20. oktobra 1963, tekma goničev v Gradcu za bazen Bela Krajina. 27. oktobra 1963, tekma goničev v Trebnjem za bazen Trebnje. Pričetek prireditve ob 8. uri zjutraj.

7., 14. in 21. aprila, tečaj o šolanju in vodstvu lovskih psov v Trebnjem, N. mestu in Črnomlju.

Prireditelj Lovska zveza Postojna:

Pregled psov vseh pasem v Postojni in preizkušnja naravne zasnove goničev in brakov jazbečarjev v lovišču lovske družine Bukovje.

Prireditelj Lovska zveza Ptuj:

6. in 7. aprila 1963, pomladanska vzrejna tekma ptičarjev v okolici Ptuja.

12. in 13. oktobra 1963, jesenska vzrejna in širša poljska tekma ptičarjev v okolici Ptuja.

Prireditelj Lovska zveza Trbovlje:

24. marca 1963, tečaj za vodnike vseh vrst goničev in brakov jazbečarjev v Trbovljah.

14. julija 1963, pregled vseh vrst goničev in brakov jazbečarjev na telovadišču Partizana v Trbovljah.

22. septembra 1963, preizkušnja naravne zasnove goničev in brakov jazbečarjev v lovišču lovske družine Dole pri Litiji.

15. decembra 1963, tekma vseh vrst goničev v lovišču lovske družine Dole pri Litiji.

Prireditelj Lovska zveza Videm-Krško:

2. in 3. marca 1963, tečaj za vodnike in vzreditelje lovskih psov v Sevnici, Vidmu-Krškem in v Brežicah.

27. aprila 1963, pregled lovskih psov vseh pasem na sejmišču v Brežicah s pričetkom ob 8. uri.

28. aprila 1963, preizkušnja naravne zasnove goničev in brakov jazbečarjev v Libni pri Krškem.

28. aprila 1963, pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev na Krškem polju. Zbirališče ob 8. uri v gostilni Prah v Krški vasi.

26. in 27. oktobra 1963, jesenska vzrejna in razširjena širša poljska tekma ptičarjev. Zbirališče 26. X. 1963 ob 9. uri na Stadionu Matija Gubca v Vidmu-Krškem.

3. novembra 1963, tekma goničev in brakov jazbečarjev na Libni, lovišče lovske družine Videm ob Savi. Zbirališče ob 9. uri pod Libno v Stari vasi.

3. novembra 1963, tekma jamarjev v rovu in na planem ob vznožju Libne, lovišča lovske družine Videm ob Savi. Zbirališče ob 9. uri pod Libno v Stari vasi.

10. novembra 1963, mladinska tekma in tekma starejših španjelov za ugotovitev lovske zasnove v lovišču lovske družine Brežice. Zbirališče ob 9. uri pri postaji Brežice.

Udeležbo na vseh navedenih prireditvah je treba prijaviti 14 dni prej kinološki komisiji Lovske zveze Videm-Krško.

Prireditelj Društvo ljubiteljev ptičarjev:

10. novembra 1963, tekma po krvnem sledu za vse vrste lovskih psov v republiškem merilu.

Prireditelj Klub za goniče:

16. in 17. novembra 1963, tekma goničev za prehodni lovski rog in za prvaštvo posameznikov v republiškem merilu v okolici lovske družine Ribnica in Sodražica.

Kinološka zveza Slovenije

PO LOVSKEM SVETU

ROJENA V SVOBODI

Stefan Mikec, po J. Adamsonu

Nadaljevanje in konec

V novejšem času smo opazili pri Elzi nov pojav: kazala je znake nagnenja k paritvi. Ti znaki so se pojavljali pri njej vsaka dva meseca in pol, kar se je pokazalo z vidnim čiščenjem, s posebnim dahom, ki ga je oddajala in končno po posebnem načinu sečenja po okoliških grmih. Levinja nam je doslej redno sledila, kadar smo šli v naravo. Med drugim pojanjem pa je vzela vodstvo na sprehodu sama. Kljub vročini je ubrala svojo pot in mi smo ji sledili. Pripeljala nas je na mesto, kjer smo opazili v pesku sveže sledove leva. Ko se je znočilo, nas je zapustila in naši klici, naj se vrne, so bili zaman. S težkim srcem smo se vrnili domov, kjer smo si vzeli džip in na njem pohiteli v divjino, da poiščemo pobeglo levinjo in jo vrnemo v varno okolico. Po naših predstavah je bilo novo okolje zanjo prenevarno, saj je šla v popolno divjino, ki ji po svojih sposobnostih ni bila dorasla. Na tej vožnji smo nenadoma zaslišali močno renčanje levov v zboru. Z našim vozilom smo krenili nekaj sto metrov v smeri renčanja in glej, naenkrat se zasvetijo pred nami trije pari zelenkastih oči. Ali se bo Elza v teh okoliščinah znašla ali ne, sem takoj pomislila in bila zanjo vsa v strahu. Po njeni telesni rasti ni bilo dvoma, da se ne bi mogla spariti s katerimkoli levom, bilo pa je vprašanje, če bodo navzoče levinje trpele v svoji bližini novodošlo tekmico.

Slednjič smo levinjo le odkrili, stoječo za nekim grmom, kjer je vohljala po okolici. Dotlej še ni bilo opaziti nikakih prask ali ugrizov. Za naš prihod se sploh ni zmenila in ko so se levi ponovno oglasili v daljavi, se je pogнала za njimi. V tem hipu sem podzavestno zakričala: Elza, ne hodi tja, tam bo po tebi, in Elza me je ubogala. Sedla je in gledala zdaj

nas zdaj v smer, od koder je prihajal klic divjine in življenja. Nikakor se ni mogla odločiti, kaj naj stori. Končno je mož izstrelil dva naboja nad rjovečimi levi in to jih je pripravilo k molku in umiku. V upanju, da nam bo Elza sledila, smo namenoma vozili proti domu počasi. In res, levinja se je odločila za nas. Počasi je tekla za nami in se večkrat ozrla nazaj. Slednjič je skočila, kot je bila navajena, na streho našega vozila in se z nami vrnila domov.

Toda klic divjine pri njej še ni bil pozabljen. Ob naslednjem pojanju je večkrat zarenčala na Nuruja, ko je bil z njo na sprehodu; končno ga je pustila daleč za seboj in izginila za bližnje griče. Po dolgem iskanju in nešteti klicih smo jo zopet zagledali, kako prihaja k nam. Pritekla je vsa zasopla, vznemirjena in se vrgla pred naše noge. Tokrat pa smo opazili na njenih zadnjih nogah številne krvaveče praske. Enako je imela praske tudi na plečih in vratu. Na čelu pa smo našli krvaveči luknjici, posledico ugriza parečega se leva. Pozneje sem zvedela, da pareči se lev često ugrizne levinjo in sicer v zadnjem delu njenega spolnega akta. Ko se je nekoliko pomirila, se nam je začela dobrikati in pozdravljati po njeni stari navadi.

Kljub temu, da se je Elza večkrat parila, je bilo čudno, zakaj ni imela mladičev. Pozneje sem zvedela od zoološkega strokovnjaka, da zaskoči lev levinjo v razdobju štirih dni štiri do šestkrat dnevno in se domneva, da je odločilen za oploditev prav četrti dan. Če je temu tako, je razumljivo, da ni imela Elza nikoli dovolj spolnih odnosov, da bi se obrežila, kajti divje levinje, ki navadno budno pazijo na svoje samce, ne puste svojim parom, da bi se prepo-gosto ljubezensko izživljali na novodošli tekmici.

Naj bo tako ali tako, morali smo se sprijazniti z dejstvom, da je prišlo potepanje Elzi v navado. Po vsakem potepu se je sicer vrnila in to predvsem zaradi hrane in vode, delno pa tudi zaradi udobja, ki ga je imela pri nas in ker je čutila, da je naš dom hkrati njen dom. V tem času je dopolnila 27 mesecev starosti in je že skoraj docela dorasla. Zavedali smo se, da je ne bomo mogli držati pri sebi v nedogled; mislili smo pač, da bi jo poslali za njenimi sestrami v rotterdamski zoološki vrt, kjer bi živela dokaj mirno in udobno življenje. Toda pod težo zadnjih dogodkov smo morali spremeniti našo namero in se odločiti, da prepustimo njeno nadaljnjo usodo njeni odločitvi.

Glede na to, da se je Elza zadrževala znaten del dneva v bližnjih grmih in so jo druge divje živali nekako sprejele v svojo sredino, se je nam zdelo, da bo naša levinja prepričljiv dokaz izjeme v pravilu, ki govori, da človeški varovanec ne more biti nikoli sprejet v vrste lastnega rodu zaradi privzetega daha po človeku. Za Elzo, v to smo bili povsem prepričani, to ne bi bila nobena težava, seveda če bi jo vodili v dovoljni meri glede njene samoobrambe in jo odvadili odvisnosti od nas.

V tem pogledu ni bilo več izbire. Za dobrobit levinje in za nas same, smo se morali odločiti, da vrnemo našo ljubljenko divjini. To pa ni bilo tako lahko. V ta namen smo jo vzeli s seboj na pot v samotni predel, kjer so se zadrževali navadno levi in smo upali, da jo bomo na kak način vpeljali v levje vrste in jo hkrati pripravili do tega, da si bo sama lovila in oskrbovala s plenom. V znak njene osvoboditve smo ji odvzeli pas. Toda Elza ni mislila tako. Z njene priljubljenega mesta na krovu avtomobila je domišljavo motrila okolico in kadar smo jo nagovarjali, da bi se lotila lova na slučajno opaženo gazelo ali hijeno, je še kar rada skočila z vozila in začela z zalezovanjem plena. Ta posel je opravljala redno na svoj poseben način vse dotlej, dokler se ni dovolj približala brezskrbnemu plenu, nakar je planila in začela z neposrednim lovom. Pri tem pa je vedno gledala, da se v zadnji fazi ni preveč približala plenu, tako da bi ga lahko pograbila s šapami ali ga pobila na tla.

Nekega jutra smo opazovali in sledili na nebu krožečim jastrebom, ki so se zadrževali nad določenim mestom. Pri tem smo nehote odkrili leva, ki se je prav mastil z ubito zebro. Lev je bil tako zavzet s trganjem mesa, da nas niti ni opazil, ko smo se mu približali na primerno razdaljo. Levinja se je spustila previdno na tla z neke vrste mijavkanjem in čeprav ni kazala kake posebne vneme, da bi šla k levu, se mu je vseeno začela previdno približevati. Slednjič je lev dvignil glavo in zazrl naravnost proti nam in proti bližajoči se levinji. Ob tem pogledu se nam je zdelo, da je hotel reči

slabo vzgojeni vsiljivki: Ali ne poznaš levje etike, kako si upaš ti, levinja, motiti gospodarja, ko ima le-ta pojedino? Tebi je dovoljeno, da loviš in ubijaš plen za mene, toda takoj za tem moraš počakati ob strani vse dotlej, dokler ne končam s svojo gostijo in šele tedaj se lahko lotiš ostankov. Levinja se je očitno ustrašila levjih očitkov in se je kaj hitro vrnila na varno nazaj k našemu avtomobilu. Lev je nemoteno pospravljaj naprej svoj obrok in mi smo ga opazovali precej časa. Pri tem smo upali, da se bo levinja znova ojunčila in šla k levu. Toda vse naše prigovarjanje jo ni moglo pripraviti do tega, da bi se znova oddaljila od nas.

Naslednjega dne smo imeli nekoliko več sreče. Na vožnji po divjini smo odkrili mladega in po rasti zastavnega leva, ki se je sončil, ležeč v visoki travi. Zdelo se nam je, da ta mladenič ugaja naši levinji. Ta bo pa kar pravi ženin za našo Elzo, smo pomislili in zavozili z vozilom v njegovo neposredno bližino. Lev je bil nemalo presenečen, ko je opazil svojo bodočo nevesto ležečo na strehi vozila in je nakazal, da jo sprejme kljub temu prijateljsko. Elza pri tem ni pokazala kake plahosti, vendar se z vozila ni premaknila. Slednjič smo jo pregovorili, da je zapustila vozilo, nakar smo se umaknili na primerno razdaljo. Po mnogo mučnih obotavljanjih je zbrala toliko poguma, da se je usmerila k ležečemu levu. Ko se mu je približala na kakih deset korakov, se je lev dvignil in stopil proti levinji, vsaj tako je kazalo, z najbolj prijateljskimi nameni. To pa je bilo za levinjo preveč in tega ni mogla prenesti. V zadnjem trenutku se je zdrznila in pobegnila nazaj k našemu vozilu. Očitno so bili nočni sestanki za levinjo nekaj drugega kot pričujoči dogodek ob polni dnevni svetlobi. Po njenem obnašanju sodeč ji je pomenil ta dogodek še nekaj več.

Vse to nas je dovedlo do odločitve, da jo jemljemo s seboj na sprehode ali izlete v času, ko je dobivala navadno obroke hrane, kajti takrat je bila dokaj ubogljiva in primerno lačna. Po naključju smo naleteli na krepkega leva, ki je pravkar prenehal s pojedino pobite mlade zebre. Ta se je bil očitno že dodobra najedel in ni kazal nikakih znakov, da ne bi bil pripravljen deliti plena. Nič drugega ne bi bolj poslužilo našim nameram kot prav ta načeta mlada zebra, prepojena s svežim levjim dahom. Elza je lakomno planila z voza in bila takoj pri žrtvi. Ob tem smo se ji hoteli čim bolj umakniti, in zato smo pognali vozilo z največjo hitrostjo. Morali smo jo pustiti samo in ji dati možnosti za njene nove nočne dogodivščine. Naslednje jutro smo se zgodaj odpeljali tja, kjer smo jo pustili prejšnji dan. Pričakovali smo, da bomo tam našli srečen par. Toda v tem smo se zmotili. Našli smo samo levinjo brez leva in pobite mlade zebre. Levinja se nas je neizmerno razveselila in s svojim obnašanjem dokazovala, da

nam odpušča našo napako in da je med nami zopet vse izglajeno. Pozneje smo jo večkrat pustili samo v podobnih okoliščinah, a jo zopet redno našli sestradano, čakajočo nas. Neko noč se je vrnila v naše taborišče potem, ko je prehodila razdaljo nad deset kilometrov in je bila močno opraskana. Tako se je pokazalo, da je stremela levinja doseči ravno nasprotno od tistega, kar smo želeli mi. Očividno je hotela za vedno ostati z nami.

Levinja na razgledni skali

Doslej smo dajali levinji obroke mesa, ki je bilo predhodno že pripravljeno in tako ni imela predstave, kako priti do mesta v divji naravi. Zaradi tega smo morali spremeniti naš sistem hranjenja. Začeli smo jo pripravljati, da bi jela sama loviti in si tako pridobiti najbolj primerno hrano. Neko jutro se je približal našemu taborišču zajeten povodni konj in preden je utegnil pobegniti, ga je že dohitela smrtonosna krogla iz močeve puške. Še preden je padel, ga je levinja že pograbila za vrat. Tako je moral poginiti ranjeni samec tudi zaradi zadušitve, ker ga je levinja stiskala za dušnik. To je bila za Elzo prva izkušnja pri pobijanju večjih živali. Pričujoči prizor nam je dokazal, da levinja dobro pozna živlensko občutljiva mesta pri živalih in da obvlada levje prijeme, ki učinkujejo pri ujetih žrtvah smrtno. Prav tako je znala postopati brez materinega pouka z mrtvo žrtvijo. Plena se je lotila najprej na stegnih, na kar je prepiralala trebuh in tako prišla do drobovine. Nato je previdno pospravila želodec in polizala vse kaplje krvi, ki so se po naključju pojavile na tleh. Morda je to način, kako je treba preslepiti in odvrniti požrešne jastrebe.

Odslej naprej je ostala Elza večkrat dva do tri dni sama v divjini in po njenem vampu ter po odklanjanju hrane smo sodili, da že obvlada tehniko lova in pobijanja.

Nekega vročega popoldneva, ko je bila v stanju paritve, smo se zaustavili na senčnem prostoru ob reki. Levinja je dremala v hladu, medtem ko sem jaz legla poleg nje, da bi se nekoliko odpočila. Naenkrat sem zaslišala močno rjojenje leva, ki se je zadrževal nekje ob reki više od nas. Elza se je ob tem znaku zdrznila, planila na noge in se počasi oddaljila od nas. Morali smo razumeti njene občutke in ji dovoliti odhod.

Pozno ponoči se je levinja vrnila za nekaj trenutkov k nam. Moža Georga je nežno objemala s šapami in pri tem pridušeno mrmrala, hoteč reči: saj veš, da vas imam rada, ampak zunaj imam druga, h kateremu se moram vrniti. Upam, da me razumete. Takoj nato je zopet odšla. Drugo jutro smo našli sledove močnega leva v neposredni bližini našega kampa, kar je govorilo o tem, da se je lev približal našim šotorom prav v času, ko je čakal levinjo, ko je le-ta pojasnjevala mojemu možu novi položaj.

Hkrati je to za nas pomenilo, da je prišel čas ločitve.

Skalni greben, ki se je raztezal nekoliko kilometrov stran od našega stalnega bivališča, je nudil levinji prikladen prostor za poležavanje. Vrh grebena je bila gladka skalnata ploskev, kjer se je Elza pogosto zadrževala. Njen obris se je na tem mestu veličastno začrtaval v nebesno modrino, medtem ko je mirno in dostojanstveno opazovala in motrila dogodke v dosegu njenega pogleda. Jutro po njenem slovesu smo šli v okolico, da vidimo, kje se zadržuje in kaj je z njo. Skozi daljnogled smo jo odkrili na skalni polici in je gotovo, da je slišala naše klice, katerim pa se ni hotela odzvati. Uporno je vztrajala na svoji polici in se premaknila šele tedaj, ko smo priplezali do nje in se skoraj spotaknili ob njo. Šele tedaj so prevladale pri njej dobre navade. Pozdravila nas je z značilnim dobrikanjem in nam sledila v kamp.

Odslej naprej smo morali narediti vrsto ukrepov, če smo hoteli, da jo privadimo na samostojno življenje. Odločili smo se, da se ji umaknemo za teden dni in jo prepustimo samoti. Ko smo začeli pripravljati naše stvari za odhod, je spoznala, da se nekaj pripravlja. Da bi odvrnili njeno pozornost od podiranja kampa, sem jo motila na razne načine, mož pa je med tem hitel z nakladanjem naših stvari na avtomobil. Dogovorili smo se, da bo mož odpeljal kak kilometer proč, kamor bom prišla za njim. Čeprav smo se zavestno pripravljali na pobeg, pri čemer nas je vodila vroča želja, da utegne imeti levinja v prostosti lepše in srečnejše življenje kakor pri nas v ujetništvu, je bil trenutek slovesa bridek in težak. Zavedali smo se, da pripada Elza naravi in ne človeku. Ta človek smo bili mi in mi smo jo imeli nadvse radi, hkrati pa smo jo vzgojili tako, da je tudi ona ljubila nas. Ali bo pozabila vse tisto, kar je bilo skupnega med njo in nami vse do današnjega jutra? Ali se bo znala obdržati, prepuščena sama sebi v samoti in ali si bo znala naloviti dovolj plena, ko bo lačna. Taka vprašanja so se nam vsiljevala — brez odgovora. Mimo drugega se nam je porajalo prepričanje, da nas bo zvesto čakala do vrnitve, ker je vedela, da jo doslej nismo še nikoli pustili na cedilu.

Ne vem kaj bi dala, če bi ji lahko dopovedala, kako se moram potruditi, da zadušim v sebi vsa tista čustva, ki so me vezala na njo. Morala sem se premagovati in narediti tisto, kar bo zanjo najbolje — vrniti jo naravi, dati ji možnost, da živi sama, dokler si ne poišče ženina. Medtem je prišel Nuru in me poklical. Imel je s seboj nekaj mesa in je s tem mesom zvabil levinjo v bližnje trstičje, kjer se je takoj lotila prinešenega zalogaja. V tem sva se z Nurjem odstranila.

Prijetna vrnitev na strehi

Morali smo se odpeljati daleč proč, da nas ne bi levinja na kak način izsledila. Utaborili smo se ob drugi reki in ostali tam teden dni. Kadar sva z možem ogledovala obrežje reke, sem čutila neko brezmejno osamljenost, saj sem bila dotlej navajena, da je bila ob moji strani levinja. Ob takih sprehodih je Elza nenehno drgnila z glavo ob mene, z rokami pa sem lahko otipavala njeno mehko dlako in čutila toploto njenega telesa. Uresničenje naše odločitve je pomenilo vsekakor več od tistega, kar sem pogrešala brez njenega spremstva. Bili smo docela na jasnem, da smo jo morali vrniti naravi med njene vrstnike in jo tako rešiti ujetništva, kjer bi bila oropana vsega tistega, kar ji divjina lahko nudi. Čeprav še nismo slišali, da se je ta ali oni lev, vzrejen pri človeku, uspešno vrnil nazaj v svoje vrste, smo bili prepričani, da se to lahko zgodi z Elzo.

Nazadnje je teden le pretekel in mi smo se vrnili tja, kjer smo jo pustili. Hoteli smo videti, kako je prestala prvi preizkus brez naše navzočnosti. Na mestu, kjer je stal naš kamp, nismo našli sledov in sem jo začel klicati. Takoj nato smo zaslišali njen poznani »hnk-hnk« in že smo jo videli, kako dirja k nam od reke v največjem diru. Njen pozdrav je pokazal, da nas je pozabila prav toliko, kolikor smo jo mi pozabili v tem času. Njeno drgnjenje ob nas in njeno globoko mijavkanje nas je močno ganilo. Dokler naši šotori niso bili postavljeni, sva šli z levinjo k bližnji reki, kjer sva skupaj počivali. Čutila sem, da je Elzi bodočnost zagotovljena in to me je navdajalo z brezmejnimi zadovoljstvom. Prepričana sem bila, da je Elza čutila, isto, saj se je brezskrbno zleknila ob meni, položila svojo ogromno in mehko šapo name ter zadremala. Še to noč nas je zapustila.

Po nekaj dneh smo se odločili, da gremo na pot in zapustimo dosedanji kamp. Zadnje jutro smo opazili levinjo z daljnogledom na visokem skalnatem grebenu. Nismo se mogli vzdržati, da se ji ne bi približali. Čeprav se je odzivala na naše klice, je ostala ravnodušno na grebenu. Če bi znala govoriti, bi tedaj gotovo spregovorila v prepričevalnem tonu, da hoče biti sama.

Ko sta naša avtomobila zapeljala izpod skalnatega grebena, se je pojavila levinja na obzorju, od koder je nepremično gledala naš umik.

Elza je živela življenja divjega leva že leto dni in mi smo jo medtem obiskovali v presledkih nekaj mesecev. Vedno smo imeli občutek, da je zadovoljna, ko nas je zopet videla. Ob vsakem srečanju nas je pozdravila kot stare prijatelje, vendar kakih znakov, da bi se k njej ponovno vrnili, ni nikoli pokazala. Vseeno, mi smo dosegli svoj cilj, čeprav za ceno grenke boli, ki se je javljala ob vsakem slovesu. Naj bo njena usoda že taka ali taka, nam ne ostane drugo, kakor da ji ostanemo globoko hvaležni, ker nam je nudila edinstveno izkušnjo in vtisnila v naš spomin nepozaben odsev nadvse ljubečega in zvestega značaja. Kadarkoli sem se spomnila nanjo, sem čutila neko tesnobo ali bolje rečeno, osamljenost. Rada sem se spomnila trenutkov, ko se je drgnila z glavo ob mojo glavo, pri čemer se mi je vedno zdelo, da mi hoče dopovedati na svoj način: »Toda vedite, jaz sem bila rojena v svobodi.«

Priredil Štefan Mikec

Prepoved uporabe cianovodika pri lovu

Upravni odbor Lovske zveze Slovenije je na svoji seji 29. IV. 1961 sklenil, da se prepove lov s cianovodikovimi ampulami. Do tega sklepa je prišlo na predlog komisije za proučitev vprašanja o strupih LZS, v kateri so sodelovali tudi zastopniki Sekretariata za notranje zadeve LRS, Svet za zdravstvo LRS, Sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo LRS in Sodno medicinskega inštituta. Ta komisija je o zadevi razpravljala na treh sejah. Ugotovila je, da se zastrupitve s cianovodikovimi ampulami iz leta v leto množe. Velik del krivde pri tem odpade tudi na lovca, ki ampule ali neustrezno hranijo ali nastavljajo. Bilo je torej nujno, da je upravni odbor LZS dal pristojnemu forumu predlog, da izda ustrezní predpis o prepovedi uporabe tega strupa. Tako je izšla v Uradnem listu LRS, št. 32. 4. oktobra 1962 Uredba o prepovedi uporabe cianovodika pri lovu.

Kljub temu, da so bile lovske organizacije opozorjene na sklep upravnega odbora LZS in so bila dana tudi navodila za uničevanje zaloga cianovodikovih ampul, pa na terenu sem in tja še vedno love s tem strupom. O uspešnem lovu s cianovodikovimi ampulami je dne 19. januarja 1963 poročal celo »Glas Gorenjske«. Gotovo je, da bo lov na lisice zaradi prepovedi cianovodika manj učinkovit in da je treba misliti na nadomestilo tega strupa. Vendar je naša dolžnost, da lovec ponovno opozorimo na izvajanje uredbe o prepovedi cianovodika pri lovu.

-elf-

217.

Na podlagi 51. člena zakona o lovu (Uradni list LRS, št. 26-94/54) izdaja Izvršni svet Ljudske skupščine LR Slovenije

UREDBO

o prepovedi uporabe cianovodika pri lovu

1. člen

Za lov s strupi, dovoljen po šestem odstavku 28. člena zakona o lovu, je prepovedano uporabljati cianovodikove ampule oziroma cianovodik sploh v kakršni koli obliki.

LOVCEM — PRAVNIKOM V PREMISLEK

V praksi sem imel ta-le primer:

Divji lovec je bil 26. junija na lovu; zalezal je vodečo košuto. Z italijansko karabinko je podrl košuto, tele pa je odskočilo.

Oškodovana uprava lovišča je dejanje prijavila sodišču in zahtevala odškodnino za košuto in tele, za vsakega po 100 000 din, ustrezno odločbi o odškodnini za škodo na divjadi. Sodišče je divjega lovca spoznalo krivim kaznivega dejanja divjega lova, ga

obsodilo na 3 mesece zapora brez-pogojno, priznalo oškodovani upravi odškodnino za košuto v znesku 100 000 din, glede mladiča pa je upravo lovišča zavrnilo na pot civilne pravde in to z utemeljitvijo, da ta del odškodninskega zahtevka ni zadostno utemeljen. Oškodovana uprava je hotela zvedeti, ali je upravičena tudi do odškodnine za mladiča.

Pri poizvedbah je bil dejanski stan dopolnjen še v tem-le: Poklicni lovski čuvaj teleta ni nikoli več videl niti samega niti pri kaki drugi košuti, a tudi poginulega mladiča ni nihče našel.

2. člen

Kdor ima cianovodikove ampule, namenjene za lov, jih mora izročiti najbližji postaji ljudske milice.

Kdor najde cianovodikovo ampulo, jo mora zavarovati in takoj o najdbi obvestiti najbližjo postajo ljudske milice.

3. člen

Kdor uporablja cianovodikove ampule ali cianovodik v kakršni koli obliki za lov, se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo do 20 000 dinarjev ali zaporom do 30 dni.

Pravna oseba se kaznuje za prekršek iz prejšnjega odstavka z denarno kaznijo do 50 000 dinarjev. Poleg pravne osebe se kaznuje s kaznijo iz prvega odstavka tega člena odgovorna oseba pravne osebe.

Z odločbo o prekršku se poleg kazni izreče kot varstveni ukrep odvzem cianovodikove ampule.

4. člen

Uslužbenec ljudske milice in lovski čuvaj imata pravico in dolžnost, zaseči cianovodikovo ampulo storilcu prekrška iz 4. člena te uredbe.

5. člen

V izvrševanju nadzorstva nad izvajanjem te uredbe imajo uslužbenci ljudske milice in lovski čuvaji pravico in dolžnost, odvzeti cianovodikovo ampulo tudi izven primerov po 5. členu te uredbe.

6. člen

Državni sekretariat za notranje zadeve predpiše v soglasju s sekretariatom Izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo natančnejše določbe za izvrševanje te uredbe.

7. člen

Ta uredba velja od dneva objave v »Uradnem listu LRS«.

Št. 323-3/62.

Ljubljana, dne 25. septembra 1962.

**Izvršni svet Ljudske skupščine
Ljudske republike Slovenije**

Predsednik:

Viktor Avbelj l. r

Znano je, da košuta tuje tele zelo nerada sprejme; sesati bi ga pustila edino le košuta, ki je pravkar zgubila lastno tele in jo tišči mleko.

Pravniki! Ali je odškodninski zahtevek za košutino tele upravičen? Sporočite svoje mnenje uredništvu »Lovca«.

dr. Janko Lavrič

Lovci, proč z obljubami

V zadnjih letih se je v naših koroških loviščih zanimanje za odstrel petelinov precej razširilo pri domačih kakor pri inozemskih

lovcih. S tem ne mislim, da so vsi okuženi s to boleznijo. Ker imam srečo, da lahko lovim v lovišču, bogatem s petelinimi in sem na ta lov vodil mnogo lovcev, sem pri tem doživljal vse mogoče in nemogoče stvari, posebno z začetniki na petelina. Vsakrat sem se po svoji moči potrudil, da gost ne bi bil razočaran in ne bi odnesel slabega vtisa od nas koroških lovcev. Če ni nič uplenil, je petelina vsaj videl ali slišal. Ko pride gost z željo, da si pridobi to lepo trofejo, je pač vsak v dvomih in zato pride na dan z vsemi mogočimi obljubami, kakor: če ga dobim, vam pošljem to in ono; vas povabim v jeseni na fazane, ali divje prašiče ali na jelene itd. Drugi spet se hočejo s pijačo pokazati, kako so širokogrudni. Tovariši lovci, vsega tega ni treba, če si pravi lovec in si zrasel z naravo. Takšne obljube so odveč, saj so pozabljene kakor hitro odpelje vlak ali avto tistega srečnega in njegov plen. Le prav redki se spomnijo obljube. Starejši lovci smo takšnih obljub vajeni in jih navadno kar preslišimo. Pač pa sem slišal mlajše vodnike, kako so bili razočarani in so na vse načine negodovali. Zatorej lovci, kadarkoli ste v gosteh, ne obljublajte v svoji lovski mrzlici zlatih gradov, ki so v — oblakih.

Av gust Krauberger, Prevalje

Meddružinsko strelsko tekmovanje na umetne golobe je 15. avgusta 1962 priredila LD Podsreda

Strelci LD Bistrica ob Sotli

Strelci LD Podsreda

z udeležbo LD Bistrica ob Sotli in Brestanica. Vseh strelcev je bilo trinajst in sta Anton Kunst LD Bistrica ob Sotli in Ivan Jagrič LD Podsreda dosegla po 60 % zadetkov.

Prireditve je obiskal tudi ameriški ambasador s svojim prijateljem V. Stiplovškom iz Zagreba, ki je po končanem tekmovanju s svojo strelsko spretnostjo in umetnostjo navdušil vse navzoče.

Pri tem smo spoznali, kako neobgljeni smo še v tem športu in o kakovosti našega strelnega orožja za take namene.

Alojz Božičnik,
LD Podsreda

Čeprav je molk zlato — spregovorim

Velikokrat se človeku zdi, da je najbolje kar modro molčati. Z molkom sicer ne pridobimo prijateljev, še redkeje pa jih izgubimo. Če pa nas silijo dogodki, da spregovorimo, s tem navadno kaj zagrešimo. Še preden se zavemo, se temu ali onemu zamerimo, čeravno smo bili namenjeni dobronamerno, resnici na ljubo spregovoriti. Jaz osebno sem dobil že nekajkrat »koprive pod nos«, ker pač nisem znal besede tako postaviti, da bi vsakomur polaskal. Žal me tudi danes nekaj tišči, od česar ne pričakujem hvaležnosti bralcev.

V našem glasilu se je že večkrat kdo oglasil in pozival člane zelene bratovščine k disciplini in razsodnosti, kadar imajo opraviti s strelnim orožjem. Vendar so ne-

sreče, ki botrujejo pri neprevidnem in nerazsodnem ravnanju z orožjem, tako pogoste in včasih tako usodne, da se človek nehote zgrozi. Pogosto se zgode neverjetne, da celo nemogoče stvari. Nekaj nevsakdanjih želim v spominu bežno obuditi.

Spomnim se primera, ko so sedeli lovci pri kozarčku vina in kramljali o svojih podvigih. Član te družbe je zaupal svojim prijateljem, da hodi čakati jazbeca ob koruzno polje. To priznanje je bilo usodno za nekega člana omenjene družbe, ki je hotel preizkusiti morda korajžo ali strelske sposobnosti svojega tovariša. Še tisto noč je prerinil svoje telo po vseh štirih skozi koruzo pred usodno cev. Nesmiselno početje je plačal z življenjem, dobremu prijatelju pa je zagrenil življenje in mu za vse čase uničil nagnjenje do lova.

Spet drugič je odhajala trojka zvestih tovarišev v predel, ogrožen po divjih lovcih. Čeprav je v takem primeru potrebna vsa resnost, se je eden od udeležencev po daljšem čakanju podal proti svojemu tovarišu. Na njegove glasne pozive ni obstal pa tudi odzval se ni, da bi tako preprečil nesrečo. Smrtno zadet je omahnil na zeleni mah.

Pred leti je utrujena obiralka fižola plačala svoj počitek z življenjem, ker je bila v nečem podobna zajcu...

Strel oddan na bežečo lisico je za vedno ugasnil vid obeh oči mladega lovca, ker je bil nesrečen pač v dometu usodne puške... Še, še in še bi lahko na-

števal. Pa se raje pomudimo pri najnovejših tragedijah. Nismo še dobro prelistali decembrske številke Lovca in prečitali na 280. strani o usodni nepremišljenosti, ki je terjala človeško življenje, ko je pretresla koroške lovce neverjetna novica. Dne 11. decembra 1962 okoli 21,30 ure je slabih 100 metrov iz strnjene vasi Šentjanža, sredi močno prehojene poti smrt pogrnila svoj nevidni prt čez spečega delavca. Nesreče se je vračal z dela k družini. Za dober lučaj kamna od hiš, a vendar še 100 do 150 metrov oddaljen od stanovanja je zaradi vinjenosti malo podremal. Čeprav nam kaže koledar to noč polno luno, ki je bila priča žalostnega dogodka, so delavci, ki so se vračali iz tovarne, spoznali na razdaljo nekaj metrov v spečem človeku divjega prašiča. S to novico je stekel možakar srednjih let do najbližjega lovca. Ko sta po poti brez vsakega kritja prišla na razdaljo 10 metrov, je puška opravila svoje... In posledica tega nepremišljenega dejanja: mlada, nezaposlena vdova in tri sirote v starosti od 6—12 let objokujejo mrtvega hranitelja.

Ob takih in podobnih dogodkih mora človeka zapustiti vsa dobra volja. Ali se res ni mogoče v našem športu izogniti takim pretresljivim nesrečam? Pregovor sicer pravi, da nesreča ne počiva, toda z malo več preudarnosti in čuta odgovornosti, bi se ji v mnogih primerih prav lahko izognili. Lovci vemo, da smemo strel oddati le takrat, ko smo nedvomno prepričani, kaj je pred cevjo. Iz razlogov lovske pravičnosti in zaradi gojitve, moramo divjad tudi oceniti. Seveda zajca, lisice, divjega prašiča ali podobno ne ocenjujemo o tem ali je odstrel gojitven ali ne. Toliko je pa že treba pogledati, da ne zamenjamo človeka z divjadjo. Kolikokrat se je že zgodilo, da se je le malo zamajala praprot ali kak grm in prenapetež je že sprožil usodni strel. Ali ni bolje, da ostane kaka zvitorepka ali pa tudi ščetinar pri življenju, s tem pa tudi naša pota in pota ostalih ljudi varna in prijetna.

Pogoste nesreče nas vedno znova opominjajo, da je potreba in dolžnost vseh vodstev lovskih družin in vsakega posameznika, najresneje obravnavati vsak primer lahkomišelnega in neodgovornega ravnanja z orožjem. Še prav posebej in z najstrožjimi ukrepi pa je potrebno omejevati vsako pijančevanje v naših vrstah. Žal tudi ti primeri niso bele vrane.

Viktor Čeh

JUBILANTI

Pavel Cvenkel 50-letnik

Lovec je postal že v mladih letih, saj mu je bil oče s svojimi bogatimi lovskimi izkušnjami, najboljši učitelj, ki mu je vcepil pravo ljubezen do narave. Tovariš Pavel je vedno pripravljen pomagati pri delu v lovskih in kinoloških organizacijah. Lovska zveza LRS, ga je za njegovo delo odlikovala z Redom za lovske zasluge II. stopnje. Nepogrešljiv je kinološki organizaciji kot organizator in sodnik za ptičarje. Deset let je že tajnik Društva ljubiteljev ptičarjev, pri kinološki zvezi Slovenije je član strokovnega sveta, pri Lovski zvezi Slovenije pa član kinološke komisije. Odlikovan je s srebrnim in z zlatim znakom za zasluge na kinološkem polju.

Med lovskimi in kinološkimi tovariši je priljubljen družabnik in vsi mu želimo nadaljnjo srečo v življenju ter še mnogo uspehov pri njegovem nesebičnem delu za napredek lovstva in kinologije!

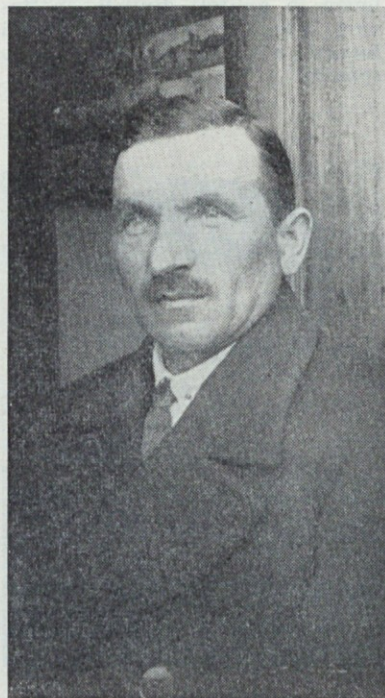
DLP

Jože Tichy 70-letnik, ustanovitelj LD Košaki pri Mariboru, bivši njen dolgoletni starešina, ima za seboj 45 let požrtvovalnega nesebičnega dela v lovstvu na Štajarskem, kot lovec, strokovnjak učitelj lovskega naraščaja in skrben gojitelj divjadi. Se danes ves prosti čas posveča gojitvi in

varstvu divjadi in se udeležuje dela v družini. Jubilantu in spoštovanemu lovskemu tovarišu iskreno čestitamo in mu kličemo še na mnoga zdrava leta z željo, da bo še nadalje tako mladeniško delaven v vrstah našega lovstva!

Lovci LD Košaki pri Mariboru

Tone Strupeh 70-letnik, član LD Mokronog, je že 41 let vzoren delavec v lovstvu in še vedno čvrst in šegav zahaja v lovišče in na stojišču je najraje v bližini kake zidanice. Aktivno je sodeloval v času NOB in je še vedno aktiven v večini tukajšnjih organizacij. Prijetnemu družabniku in odkritemu lovskemu tovarišu kličemo na mnoga zdrava in srečna leta!

Člani LD Mokronog

UMRLI SO:

Ivan Vrbovšek, starešina LD Pristava, dolgoletni spretni vodja lovov in gojitelj divjadi, spoštovan, zvest in nesebičen lovski tovariš, star 63 let. Časten mu spomin!

LD Pristava

Štefan Vengust, član LD Komenda in večletni njen starešina, odlikovan z Znakom za zasluge, je tragično preminul. Dragemu lovskemu tovarišu miren počitek pod domačimi Kamniškimi planinami ter lep in trajen spomin!

LD Komenda

Ivan Veselič iz Vrhlike, član LD Adlešiči in njen soustanovitelj, vedno vesel lovski tovariš, pol humorja, star 62 let.

Franc Meglič, vulgo Matizovec iz Podlublja, član LD Tržiča, je 50 let star podlegel bolezni. Bil je 35 let pravičen lovec, ugleden in vzoren posestnik, dober in požrtvovalen lovski tovariš, odlikovan z znakom za lovske zasluge.

Rudi Tretler, član LD Muta je v 28. letu starosti sredi perniških gozdov tragično preminul.

Drago Bahun, član LD Jesenice in njen soustanovitelj, star 68 let, odlikovan z Znakom za lovske zasluge, vedel in požrtvovalen lovski tovariš.

LITERATURA

Čop-Simončič: Zaščita gozda pred poškodbami velike divjadi.

V XII. številki glasila Zbornice za kmetijstvo in gozdarstvo LRS, Socialistično kmetijstvo in gozdarstvo 1962, na 377 strani napovedan priročnik, je v izdaji in natisu Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo LRS izšel v 500 izvodih. Obsega okoli 145 strani v broširani knjižici 14,5 × 20 cm, z okoli 40 tekst ponazarjajočimi risbami ter nekaj grafikoni in tabelami. Cena knjižice je 1000 din in ne 800 din, kakor je bilo napovedano. Avtorja sta: dipl. biol. Janez Čop, ki je obdelal problematiko in tehnično zaščito in ing. Anton Simončič biološko zaščito gozda. Grafično je knjigo opremil Miloš Mehora.

Po svoji vsebini je publikacija izredno poučna in važna za lovce in gozdarje, ki naj v tesnem sodelovanju rešujejo in rešijo vprašanja skladnega sožitja gozda in divjadi, ne da bi okrnili najlepši okras našega življenjskega okolja — divjad. Razprava v strnjeni, skoraj skopi besedi razlaga, zakaj rastlinojeda divjad povzroča ško-

do na gozdnem drevju, zakaj srnjad in jelenjad objeda, pojedaj, grize, lupi in guli gozdno drevje in njegovo mladje in kako obvarujeta gozdar in lovec gozd pred škodo po tej divjadi, da ne bi bil gozd ogrožen v svoji gospodarski produktivnosti in ne divjad v svojem obstoju. Nazorno obravnava ukrepe, ki morejo to doseči, kar pričajo tozadevni dosežki v zamejskih deželah z naprednim gozdarstvom in lovstvom. Skozi vso razpravo se pa vleče kakor rdeča nit opozorilo, da je treba za vsako ceno vzpostavljati, vzpostaviti in ohraniti življenjsko ravnotežje v naravi, za katero je usodno važen gozd s svojim živalstvom in rastlinstvom. Če bi se slehern naš lovec in gozdar do dobra seznanil z dragoceno sebinom in praktičnimi napotki te razprave, bi mnoga medsebojna trenja in nerazumevanja sama po sebi odpadla in bi se sodelovanje samo vzpostavilo — zaradi skupnih ciljev, kakor je neločljivo sožitje in medsebojna odvisnost vse žive in mrtve narave. V to delovno skupnost je pa treba nujno pritegniti tudi poljedelca in nekaj podobnega napisati o razmerju divjadi in polja. Ta skromna a vsebinsko bogata knjižica je kajipot lovcem in gozdarjem, kako koristno služimo skupnosti in hkrati posrednik, ki lahko konča dolgo abderitsko pravdo o gozdu in divjadi.

Avtorja sta z velikim znanjem in razumevanjem globoko zaorala v to ledino na Slovenskem in vsi dobromisleči lovci in gozdarji jim moramo pritrditi in priznati delo, ki temelji skozinsko na znanstvenih dognanjih. Zasluga za to publikacijo pa gre tudi Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo LRS, ki je omogočil obdelavo te teme in natis, žal v tako skromni nakladi. Saj imamo najmanj dvajset tisoč slovenskih lovcev in gozdarjev, ki morajo zaradi svojega udejstvovanja v naravi poznati problem sožitja gozda in divjadi, ker so po svojem delovnem področju moralno obvezani, da ohranijo naši skupnosti neokrnjen gozd in divjad.

M. Š.

Opozorilo sodelavcem! Da bi vam mogli izplačati honorarje, nam javite številko vašega žiro računa. Če vam tega ni treba, nam pošljite izjavo:

Podpisani ... poklic ... v službi pri ... (upokojenec), biva-joč v ..., izjavljam, da nisem dolžan imeti žiro računa, ker moji honorarni dohodki ne dose- gajo za to določene višine.

Podpis ...

Kraj, datum